

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Ярослава Мудрого
ПОЛТАВСЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ**

**Плани практичних занять із дисципліни
“Організація правової роботи на підприємствах,
установах, організаціях”**

галузь знань 0304 “Право”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”,
освітнього ступеня “Бакалавр”

Затверджено на засіданні кафедри цивільного,
господарського та екологічного права
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого,
протокол № __ від “ __ ” _____ 2016 року

Завідувач кафедри _____ В.М. Пашков

Полтава 2016

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях» (галузь знань 0304 «Право», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, напрям підготовки (спеціальність) 6.030401) для студентів IV курсу денної форми навчання / уклад.: Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, А.О. Олефір. – Х., Полтава: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Полтав. юрид. ін.-т, 2016. – __ с.

У к л а д а ч і: **Д.В. Задихайло,**
В.М. Пашков,
А.О. Олефір.

1. ВСТУП

Навчальна дисципліна „Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях” є важливою складовою господарсько-правової освіти студентів вищих навчальних закладів та набуває особливого значення в професійній орієнтації та спеціалізації, а в подальшому і професійній адаптації.

В результаті вивчення дисципліни «Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях» студенти **повинні знати:**

- головні засади, форми, методи та засоби здійснення правової роботи.
- загальні положення щодо організації правової роботи в сфері господарювання
- завдання та компетенцію суб'єктів правової роботи.

Оволодіти навичками, на основі синтезу знань різних навчальних дисциплін, організації правової роботи, як багатопланової діяльності, що охоплює всі напрями господарської діяльності, безпосередньо пов'язана із створенням та збереженням майнової бази господарювання, використанням найманої праці, вирішенням питань соціально-економічного, науково-технічного, культурного забезпечення суб'єкта господарювання, і яка спрямована на правильне застосування, неухильне дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України суб'єктами господарювання, їх посадовими особами та іншими працівниками, захистом їх інтересів.

Вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових приписів, що безпосередньо використовуються при виконанні функціональних та посадових обов'язків юрисконсульта, спеціальних порядках пов'язаних з легалізацією діяльності суб'єктів господарювання, отриманням дозвільних документів і т.п. Уміти правильно тлумачити положення чинного законодавства України та розробляти відповідні проекти внутрішньо-організаційних (локально-правових) документів, що затверджуються в процесі правозастосовної діяльності.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/ п	Тема	Усього годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
РОЗДІЛ І					
1	Правова робота в господарських організаціях	6	2	2	2
2	Правове забезпечення заходів заснування господарських організацій	8	-	-	8
3	Правові основи договірної роботи в господарських організаціях	6	2	2	2
4	Доступ до інформації про діяльність господарських організацій	8	-	-	8
5	Юридичний захист корпоративної безпеки	8	2	2	4
6	Правовий режим захисту комерційної таємниці в господарських організаціях	8	2	2	4
РОЗДІЛ ІІ					
7	Захист прав на інші об'єкти інтелектуальної власності	8	-	-	8
8	Захист прав і законних інтересів суб'єктів господарювання	8	2	2	4
9	Юридичний супровід заходів державного нагляду (контролю) в господарських організаціях	8	-	-	8
10	Діловодство в господарських організаціях	6	-	2	4
11	Кадрова робота в господарських організаціях	8	2	2	4
12	Антикорупційна політика в господарських організаціях	8	2	2	4
	Всього годин за VIII семестр	90	14	16	60

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, УСТАНОВАХ, ОРГАНІЗАЦІЯХ»

1. Правова робота в господарських організаціях

Поняття та зміст правової роботи. Види правової роботи. Суб'єкти правової роботи в сфері господарювання. Правове регулювання відносин щодо здійснення правової роботи на підприємствах.

Система кваліфікаційних і професійних вимог до юрисконсультів. Правовий статус юридичних служб господарських організацій

2. Правове забезпечення заходів заснування господарських організацій

Локальна нормотворчість як основний напрям правової роботи. Правові засади провадження господарської діяльності на основі модельного статуту.

Особливості державної реєстрації суб'єктів господарювання. Засоби обліку та контролю господарської діяльності. Система спеціальних дозволів на здійснення господарської діяльності.

Порядок реорганізації суб'єктів господарювання. Особливості участі в управлінні господарськими товариствами.

3. Правові основи договірної роботи в господарських організаціях

Загальна характеристика договірної роботи. Організаційні форми здійснення договірної роботи. Класифікація господарських договорів. Правове регулювання договірної роботи на локальному рівні.

Порядок візування договорів. Договір і технічне завдання: співвідношення понять. Контроль виконання договірної роботи. Основні етапи договірної роботи. Особливості договірної роботи.

4. Доступ до інформації про діяльність господарських організацій

Організація роботи зі зверненнями громадян. Правила діловодства у роботі зі зверненнями громадян.

Поняття, ознаки та види публічної інформації. Правовий статус розпорядників публічної інформації. Правове забезпечення доступу до публічної інформації про діяльність господарських організацій.

Правове забезпечення доступу до інформації про використання публічних коштів. Юридична відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян.

5. Юридичний захист корпоративної безпеки

Загальна характеристика корпоративних відносин.

Поняття та види рейдерства (недружніх поглинань суб'єктів господарювання). Передумови виникнення корпоративних конфліктів. Законні способи поглинання суб'єктів господарювання.

Основні загрози корпоративній безпеці. Зловживання процедурою банкрутства і правові засоби гарантування законності. Правові засоби забезпечення корпоративної безпеки.

6. Правовий режим захисту комерційної таємниці в господарських організаціях

Поняття, ознаки та види комерційної таємниці. Відмежування комерційної таємниці від інших відомостей. Місце комерційної таємниці в системі правової охорони інтелектуальної власності.

Адміністративний і юрисдикційний способи захисту комерційної таємниці. Внутрішньогосподарські правові засоби захисту комерційної таємниці. Особливості корпоративного захисту комерційної таємниці: основні проблеми. Внутрішньогосподарські правові засоби захисту комерційної таємниці та їх різновиди.

Правовий захист персональних даних.

7. Захист прав на інші об'єкти інтелектуальної власності

Правове забезпечення захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в діяльності господарських організацій. Ділова репутація як нематеріальний актив суб'єктів господарювання.

Правові засоби індивідуалізації учасників та товарів господарських відносин. Проблемні аспекти правового захисту ділової репутації суб'єктів господарювання.

Порядок реєстрації прав на торговельну марку (знак для товарів і послуг). Порядок одержання патенту на винахід і корисну модель.

8. Захист прав і законних інтересів суб'єктів господарювання

Загальна характеристика претензійно-позовної роботи. Претензійно-позовна робота як основний напрямок правової роботи. Поняття, зміст, функції та нормативно-правова основа претензійно-позовної роботи.

Облік і аналіз претензійно-позовної роботи. Порядок пред'явлення і розгляду претензій. Порядок пред'явлення і розгляду позовів.

9. Юридичний супровід заходів державного нагляду (контролю) в господарських організаціях

Правові основи державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю. Система органів державної влади, що здійснюють регулювання господарських відносин.

Загальні правила проведення заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю. Деякі особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю. Порядок відбору зразків продукції під час виконання заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.

Правове регулювання здійснення заходів державного нагляду (контролю) у певних сферах господарської діяльності. Система контролю якості продукції: підтвердження

відповідності та ринковий нагляд. Особливості ліцензування господарської діяльності. Правова характеристика системи державного санітарно-епідеміологічного нагляду.

10. Діловодство в господарських організаціях

Загальна характеристика діловодства. Роль і значення діловодства в системі правової роботи. Поняття та форми здійснення діловодства.

Основні підходи до організації документообігу. Класифікація документів. Способи реєстрації різних видів документів на підприємстві. Сутність і значення інструкції з діловодства в системі локальних нормативних актів.

Правила оформлення реквізитів документів. Основні реквізити документів.

Особливості організації діловодства в деяких органах державної влади України.

11. Кадрова робота в господарських організаціях

Правовий статус кадрових служб. Роль юрисконсульта в організації здійснення кадрової роботи на підприємстві. Характеристика професій працівників кадрових служб.

Основні локальні нормативні акти, що регламентують трудові відносини. Відмежування трудових договорів від цивільно-правових і господарських угод.

Правове забезпечення регулювання зміни чисельності працівників у процесі здійснення господарської діяльності. Особливості правового статусу працівників під час провадження у справі про банкрутство.

Юридична відповідальність за порушення трудового законодавства.

12. Антикорупційна політика в господарських організаціях

Антикорупційна політика як самостійний напрям правової роботи на підприємстві. Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення.

Правові засоби запобігання корупції на загальнодержавному та локальному рівні. Правові вимоги до антикорупційних програм господарських організацій. Правовий статус уповноваженої особи або підрозділу підприємства з питань запобігання корупції.

СПИСОК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Правове забезпечення діяльності господарських організацій (довідник юрисконсульта): навч. посіб. / Д.В. Задихайло, А.О. Олефір, В.М. Пашков. – Х.: Юрайт, 2016. – 528 с.

Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях: навч. посіб. / Р.П. Бойчук, Д.В. Задихайло, В.М. Пашков. – Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. – 384 с.

Голембо Л.Я. Организация юридической службы на предприятии: учеб. пособ. / Л.Я. Голембо. – Запорожье, 2005. – 123 с.

Головко Н.І. Правова педагогіка: навч. посіб. / Н.І. Головко. – К.: МАУП, 2007. – 248 с.

Горевий В.І. Організація юридичної служби на підприємстві: навч. посіб. / В.І. Горевий. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 301 с.

Господарське право: підр. / Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, Р.П. Бойчук та ін.; за заг. ред. Д.В. Задихайла, В.М. Пашкова. – Х.: Право, 2012. – 696 с.

Домбровський С.Ф. Організація правової роботи та юридичного обслуговування підприємств, установ, організацій / С.Ф. Домбровський. – Х.: Консум, 2005. – 396 с.

Мась Л.В. Руководство юрисконсульта для предприятий различных форм собственности / Л.В. Мась. – СПб.: Питер, 2005. – 240 с.

Тихомиров Ю.А. Юрист в организации: учеб.-практ. пособ. / Ю.А. Тихомиров. – М.: Юстицинформ, 2009. – 160 с.

СПИСОК ОСНОВНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Конституція України від 28.06.1996 р. // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. // Там само.

Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. // Там само.

Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. // Там само.

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. // Там само.

Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. // Там само.

Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. // Там само.

Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 03.03.2015 р. // Там само.

Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15.05.2003 р. // Там само.

Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. // Там само.

Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. // Там само.

Про затвердження Типової інструкції з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади: Постанова КМУ від 30.11.2011 р. // Там само.

Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого центрального органу державної виконавчої влади, державного підприємства, установи, організації: Постанова КМУ від 27.08.1995 р. // Там само.

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Правова робота в господарських організаціях

План

1. Поняття та зміст правової роботи.
2. Види правової роботи.
3. Суб'єкти правової роботи в сфері господарювання.
4. Правове регулювання відносин щодо здійснення правової роботи на підприємствах.
5. Система кваліфікаційних і професійних вимог до юрисконсультів.
6. Правовий статус юридичних служб господарських організацій.

Завдання

1. ТОВ «АРОМАС» є акціонером ПАТ «Завод», якому належить 1 647 простих іменних акцій ПАТ загальною номінальною вартістю 16 470 000,00 грн, що складає 50,5215% його статутного капіталу. Загальними зборами акціонерів ПАТ 04.08.2015р. прийняте рішення про виділ з нього юридичних осіб: ПрАТ «ЗА» та ПрАТ «ВОД» і рішення здійснити конвертацію частини акцій в кількості 360 штук в акції ПрАТ «ЗА» в розмірі 180 штук простих іменних акцій номінальною вартістю 10 000,00 грн та в акції ПрАТ «ВОД» в розмірі 180 штук простих іменних акцій номінальною вартістю 10 000,00 грн. Також загальними зборами акціонерів тим же протоколом прийняте рішення доручити голові комісії з виділу виконати передбачені чинним законодавством дії щодо виділу з ПАТ «ЗАВОД» - ПрАТ «ЗА» і ПрАТ «ВОД».

На виконання вказаних рішень загальних зборів акціонерів ПАТ було подано Національному депозитарію України розпорядження емітента, що реорганізується шляхом виділу, про проведення конвертації акцій від 19.11.2015р. Також у складі пакету документів на конвертацію надано: - розпорядження емітента, що створюється в результаті виділу, про проведення конвертації акцій; - розпорядження центральному депозитарію на виконання облікової операції переказу цінних паперів; - розпорядження на зарахування цінних паперів на рахунок емітента цінних паперів внаслідок депонування тимчасового глобального сертифікату випуску цінних паперів; - розпорядження про депонування тимчасового глобального сертифікату.

У виконанні вказаних розпоряджень Національний депозитарій України відмовив із посиланням, як на підставу для відмови, на Положення про провадження депозитарної діяльності, затвердженого рішенням НКЦПФР, а саме: вказані у розпорядженні цінні папери, які призначені для списання з рахунку в цінних паперах клієнта, депонента, заблоковані у зв'язку з обтяженням їх зобов'язаннями або іншим обмеженням в обігу. За таких обставин ПАТ «Завод», як емітент, не може скористатися послугами іншого депозитарію з обслуговування рахунків у цінних паперів емітентів.

Так, ПАТ «БАНК» є заставодержателем 360 штук акцій ПрАТ «Завод», що підтверджується копією договору застави цінних паперів від 13.09.2012р., укладеного між ПАТ «БАНК» і ТОВ «АРОМАС», а також копією договору застави цінних паперів від 13.09.2012р., укладеного між ПАТ «БАНК» та «CARBO TRADING LIMITED».

Зокрема, договором застави цінних паперів встановлено, що у випадку, якщо після набуття чинності цим договором емітентом буде проведено додаткову емісію пайових цінних паперів, які є предметом застави за цим договором, з моменту набуття заставодавцем права власності на пайові цінні папери емітента додаткової емісії, всі такі цінні папери стають предметом застави за цим договором. Заставодавець зобов'язується протягом 5 робочих днів з моменту виникнення у нього права власності на цінні папери емітента додаткової емісії знерухомити їх на рахунок заставодавця в цінних паперах,

відкритому у заставодержателя, як зберігача, та надати останньому належним чином оформлене розпорядження застави таких цінних паперів для виконання операцій щодо їх обтяження зобов'язаннями. У разі втрати предмета застави (частини) заставодержатель має право вимагати від заставодавця/боржника: - надання додатково іншого майна/майнових прав на розмір втраченого предмету застави; - або заміни заставодавцем втраченого предмета застави; - або його втраченої частини, на інше майно/майнові права на розмір втраченого; - або дострокової сплати всіх несплачених зобов'язань за основним договором. Цьому прямо кореспондують обов'язки заставодавців.

З огляду на це, ТОВ «АРОМАС» звернулося до господарського суду з позовом до ПрАТ «ЗАВОД» та Національного депозитарію України, в якому просить суд зобов'язати відповідачів вчинити необхідні дії для проведення конвертації частини своїх акцій у кількості 360 штук в акції створюваних в результаті виділу АТ.

Яке рішення має ухвалити суд?

Який порядок виділу господарських товариств передбачений законодавством? Що слід розуміти під проведенням конвертації акцій? Чи передбачений законом механізм викупу цінних паперів у власників, які не згодні з рішенням про проведення конвертації?

2. 28.04.2011 р. Марков був прийнятий на посаду юрисконсульта 1 категорії відділу правового забезпечення філії «Дирекція первинної мережі ПАТ «Вишня» на час допологової та післяпологової відпустки Юсупова. 13.03.2013 р. Маркова було звільнено з посади по закінченню строку трудового договору, у зв'язку з виходом з відпустки постійного працівника Юсупова. В цей же день, відповідно до наказу, Марков був прийнятий на посаду юрисконсульта 1 категорії відділу правового забезпечення філії «Дирекція первинної мережі ПАТ «Вишня» на час відпустки Юсупова по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку до моменту фактичного виходу останнього на роботу. 15.05.2014 р. Марков відповідно до наказу від 14.05.2014 р. був переведений на постійну посаду юрисконсульта 1 категорії відділу правового забезпечення філії «Дирекція первинної мережі ПАТ «Вишня».

Відповідно до наказу від 03.11.2014 р. «Про затвердження основних заходів щодо закриття (ліквідації) філії «Дирекція первинної мережі ПАТ «Вишня» затверджено план основних заходів щодо закриття вказаної філії. Так, було скорочено штат працівників філії «Дирекція первинної мережі ПАТ «Вишня» і внесено зміни до штатного розпису ПАТ «Вишня» (в частині філії), а саме, виведено посади зі штатного розпису. Серед виведених посад є посада юрисконсульта 1 категорії відділу правового забезпечення, яку займав Марков. Маркову було винесене письмове попередження від 06.02.2015 р. про майбутнє звільнення з займаної посади 14.04.2015 р., з яким він був ознайомлений особисто 11.02.2015 р. В цей же день Марков був ознайомлений із переліком вакансій та надав згоду на розгляд його кандидатури на вакансію «юрисконсульта відділу правового забезпечення Одеської філії ПАТ «Вишня». 19.02.2015 р. йому запропонували з'явитись 24.02.2015 р. для розгляду його кандидатури. Однак, 20.02.2015 р. складено акт про те, що Марков 20.02.2015 р. ознайомлений із запрошенням на співбесіду, проте він відмовився підписатися під ознайомленням із запрошенням ПАТ «Вишня». 24.02.2015 р. складено акт про відсутність Маркова на співбесіді. Пропозиції щодо різних, у тому числі нефахових, вакансій у Одеської філії ПАТ «Вишня» Марков отримав 13 і 18 березня, втім поведінка Маркова була аналогічною. 23.03.2015 р. було виведено зі штатного розпису Одеської філії ПАТ «Вишня» посади юрисконсульта відділу правового забезпечення та старшого юрисконсульта відділу правового забезпечення. Після цього було отримано згоду первинної профспілкової організації на розірвання трудового договору з рядом працівників, серед яких був Марков.

Однак, 23.03.2015 р. Марков звернувся на адресу директора ПАТ «Вишня» з заявою, яку було отримано підприємством 26.03.2015 р., в якій зазначив, що дає згоду на

переведення його на запропоновану посаду старшого юрисконсульта відділу правового забезпечення Одеської філії ПАТ «Вишня» та просить перевести його. В разі наявності декількох претендентів він згоден на переведення на посаду юрисконсульта відділу правового забезпечення. Разом з тим, зазначивши в заяві про безпідставність проведення з працівником будь-яких співбесід.

14.04.2015 р. наказом про припинення трудового договору Маркова було звільнено з посади юрисконсульта 1 категорії філії «Дирекція первинної мережі ПАТ «Вишня» у зв'язку із скороченням штату. Якщо облікова чисельність працівників ПАТ «Вишня» станом на 31.12.2014 р. становила 43 495 осіб, то станом на 31.03.2015 р. – 40 005 осіб, а на 31.12.2015 р. – 31750 осіб. Водночас, роботодавцем вирішувалося питання стосовно виплати вихідної допомоги Маркову. Так, за лютий-березень 2015 р. Маркову виплачено 4457 грн. 86 коп. та 4498 грн. 86 коп. відповідно.

Підготуйте позовну заяву від імені Маркова. Яке рішення має ухвалити суд?

Який порядок обчислення середньомісячної заробітної плати за час вимушеного прогулу працівника? Чи було дотримано норми трудового законодавства з боку роботодавця?

3. Бондаренко був акціонером ПАТ «Полтава» та володів 1975 акціями номінальною вартістю 0 грн. 05 коп., що підтверджується сертифікатом іменних акцій.

Рішенням позачергових загальних зборів акціонерів ПАТ «Полтава» від 14.07.2015 р., оформленим протоколом від 14.07.2015 р., було вирішено припинити ПАТ «Полтава» шляхом його приєднання до ПАТ «Україна» та вважати останнє правонаступником ПАТ «Полтава». 31.12.2015 р. відбулися позачергові загальні збори акціонерів ПАТ «Полтава». До порядку денного було включено питання, зокрема, про затвердження договору про приєднання ПАТ «Полтава» до ПАТ «Україна». 31.12.2015 р. позачерговими загальними зборами акціонерів ПАТ «Полтава» було прийнято рішення, оформлене протоколом, яким було затверджено договір про приєднання акціонерних товариств з урахуванням доповнення Розділу «Правонаступництво» договору окремим пунктом, а саме: «Товариство, що приєднується, не випускало інших цінних паперів, крім акцій, а отже вжиття визначених законом заходів щодо цих цінних паперів Товариством- правонаступником не передбачається». Так, на зборах акціонерів були присутні учасники, які володіють 27 714 012 голосуючих акцій із 28 048 440 їх загальної кількості. За всі рішення, прийняті даними зборами, присутні проголосували одноголосно.

За змістом договору про приєднання, статутний капітал ПАТ «Полтава» становить 1 402 422 грн і поділений на 28 048 440 простих іменних акцій номінальною вартістю 0,05 грн / кожна. Форма існування акцій – бездокументарна. Статутний капітал ПАТ «Україна» - 277 536 грн і поділений на 5 550 720 простих іменних акцій номінальною вартістю 0,05 грн / кожна. Форма існування акцій – бездокументарна. Акції Товариства, що приєднується, конвертуються в акції Товариства- правонаступника та розміщуються серед його акціонерів. Коефіцієнт конвертації визначається як співвідношення номінальної вартості акції Товариства, що приєднується, до номінальної вартості акції Товариства- правонаступника.

На думку Бондаренка, були допущені такі порушення: - порушено коефіцієнт конвертації акцій, що призвело до грубого порушення його корпоративних прав; - відсутність підписаного та скріпленого печатками ПАТ «Полтава» та ПАТ «Україна» договору про приєднання; - на момент проведення позачергових загальних зборів акціонерів ПАТ «Полтава» 31.12.2015 р. не було надано висновку незалежного експерта щодо умов приєднання, а також висновку Антимонопольного комітету України; - зменшено належну Бондаренку на праві власності частку майна в статутному капіталі ПАТ «Україна»; - свідоме умисне заниження реальних цін акцій акціонерних товариств

при проведенні експертної оцінки для можливості їх викупу головним акціонером цих двох товариств за заниженими цінами.

У зв'язку з цим, Бондаренко у лютому 2017 р. звернувся до господарського суду з позовом до ПАТ «Полтава» та ПАТ «Україна» з вимогами солідарно виплатити йому 3 871 грн, 17 538 грн, 13 667 грн, втрачених у зв'язку з приєднанням товариств. Також він просив суд винести окрему ухвалу на дії посадових осіб ПАТ «Полтава» в разі виявлення судом порушень закону в діях зазначених осіб.

Чи підлягає позов Бондаренка задоволенню? Чи правильно сформульований предмет позову? Яке рішення має ухвалити суд?

Якими нормативними актами регулюються описані у казусі відносини?

Теми для підготовки доповідей

1. Положення про юридичну службу господарської організації.
2. Посадова інструкція юрисконсульта.
3. Особливості роботи юридичних служб у державному секторі економіки.
4. Завдання, що покладаються на юридичну службу господарської організації.
5. Посади, які можуть займати юрисконсульти на підприємствах.

Контрольні питання

1. Що слід розуміти під поняттями «юрисконсульт» і «юридична служба»? Назвіть спільні та відмінні ознаки юридичної служби та інших структурних підрозділів господарських організацій.

2. Яке визначення правової роботи Ви вважаєте найбільш обґрунтованим? Які особливості притаманні організації правової роботи на сучасному етапі?

3. На основі яких критеріїв та в який спосіб регулюється чисельність працівників юридичних служб?

4. Надайте рекомендації щодо організації роботи спеціалізованої юридичної фірми. У яких випадках суб'єкту господарювання доцільно користуватися послугами зовнішніх юристів?

5. Які кваліфікаційні та професійні вимоги встановлені законодавством до юрисконсультів?

6. Охарактеризуйте правовий статус юридичної служби. Які завдання та права є найбільш значущими?

7. Якими нормативними актами (на загальнодержавному та локальному рівнях) регулюється правовий статус юридичної служби?

8. Спробуйте визначити спільні та відмінні риси між поняттями «адвокат», «юрисконсульт», «прокурор», «юрист», «службова особа», «помічник юриста», «посадова особа». Що розуміють між цими поняттями?

9. Складіть штатний розпис юридичного департаменту з шести працівників.

10. Які з завдань, покладених на юридичну службу, можуть бути делеговані іншим структурним підрозділам підприємства?

Нормативно-правові акти

Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації: постанова КМУ від 26.11.2008 р.

Про холдингові компанії в Україні: Закон України від 15.03.2006 р.

Національний класифікатор України: Класифікатор професій ДК 003:2010: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 16.08.2012 р.

Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності» (Випуск 1): наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2004 р.

Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації правової роботи на підприємствах, установах та організаціях, що віднесені до сфери управління Мінжитлокомунгоспу: наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 16.02.2010 р.

Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації правової роботи на підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери управління Держкомтелерадіо України: наказ Державного комітету телебачення і радіомовлення України від 06.02.2012 р.

Про вдосконалення організації правової роботи в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади: постанова КМУ від 14.12.2001 р.

Про деякі заходи щодо зміцнення юридичних служб державних органів: Указ Президента України від 11.12.2001 р.

Про створення методичного кабінету для працівників юридичних служб міністерств, інших центральних органів виконавчої влади: наказ Міністерства юстиції України від 15.01.2004 р.

Про огляд-конкурс на кращу організацію правової роботи в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади: наказ Міністерства юстиції України від 15.01.2004 р.

Про затвердження Порядку проведення органами юстиції перевірок стану правової роботи та систематизації законодавства: наказ Міністерства юстиції України від 18.01.2012 р.

Рекомендації по плануванню роботи юридичної служби на підприємствах, в установах, організаціях: лист Міністерства юстиції України від 30.10.1998 р.

Тема 2. Правове забезпечення заходів заснування господарських організацій

План

(для самостійного вивчення)

1. Локальна нормотворчість як основний напрям правової роботи.
2. Правові засади провадження господарської діяльності на основі модельного статуту.
3. Особливості державної реєстрації суб'єктів господарювання.
4. Засоби обліку та контролю господарської діяльності.
5. Система спеціальних дозволів на здійснення господарської діяльності.
6. Порядок реорганізації суб'єктів господарювання.
7. Особливості участі в управлінні господарськими товариствами.

Завдання

1. ТОВ «Ворт» з 10.03.2011 р. було засновником (учасником) ПАТ «Зовнішньоторговельна фірма «Краз», що підтверджується змінами до Статуту ПАТ «Зовнішньоторговельна фірма «Краз», затвердженими Протоколом від 10.03.2011 р. та зареєстрованими 30.09.2011 р. державним реєстратором. Частка ТОВ «Ворт» у статутному капіталі ПАТ «Зовнішньоторговельна фірма «Краз» - 65%.

11.03.2013 року ТОВ «Ворт» на адресу ПАТ «Зовнішньоторговельна фірма «Краз» надіслало заяву про вихід зі складу засновників (учасників) товариства, посвідчену приватним нотаріусом. Наступного дня відбулися загальні збори засновників ПАТ «Зовнішньоторговельна фірма «Краз», на яких було прийняте рішення про задоволення заяви ТОВ «Ворт» про вихід зі складу засновників та затверджено відповідні зміни до статуту. На думку ТОВ «Ворт», розмір його частки у грошовому еквіваленті становив 825 958, 90 грн, тому заборгованість щодо виплати йому вартості частки у статутному капіталі - 825 958, 00 грн. Відповідно до Статуту ПАТ «Зовнішньоторговельна фірма «Краз», засновник не має права виходу із товариства на протязі одного року. Протягом наступного року не допускається одночасне відчуження майна та коштів відразу декількома засновниками. За наявності декількох бажаючих, встановлюється черговість, обернено пропорційна розміру частки засновника, першою задовольняється вимога засновника з мінімальним розміром вкладу. Інтервал між задоволенням подібного роду клопотання не повинен бути менше 6 місяців.

Для захисту своїх фінансових інтересів 17.05.2014 р. ТОВ «Ворт» звернулося до господарського суду з позовною заявою до ПАТ «Зовнішньоторговельна фірма «Краз» про стягнення грошових коштів у сумі 825 958,90 грн – компенсації вартості майна, пропорційної частці позивача у статутному капіталі, а також інфляційних втрат, 3% річних, судових витрат. Також було підготовлене клопотання про забезпечення доказів – залучення фінансової документації ПАТ «Зовнішньоторговельна фірма «Краз» (<http://www.autokraz.com.ua/index.php/ru/info-emit>).

Зробіть розрахунок майнових претензій позивача. Підготуйте проект позовної заяви.

Яке рішення має ухвалити суд?

2. Колобков є акціонером ПрАТ «Автолюкс», яке є правонаступником усіх прав та обов'язків ЗАТ «Автолюкс». Колобкову випадково стало відомо, що 31.10.2015 р. за адресою: м. Полтава, вул. Боженка, буд. 5, було проведено загальні збори акціонерів ПАТ «Автолюкс», за результатами яких було прийнято низку рішень. Копія Протоколу була отримана Колобковим за місцем знаходження ПрАТ «Автолюкс». На думку Колобкова, через те, що він не був своєчасно повідомлений про проведення Загальних зборів, він не мав можливості взяти участь у них, а також ознайомитися з документами, необхідними для прийняття рішень з питань порядку денного.

Так, з Протоколу вбачається, що Загальними зборами були прийняті рішення з таких питань: 1. Обрання членів та голови лічильної комісії, прийняття рішення про припинення їх повноважень. 2. Обрання голови та секретаря зборів. 3. Прийняття рішень з питань порядку проведення зборів. 4. Звіт Голови Правління про роботу за перше півріччя 2015 р. 5. Визначення основних напрямків діяльності Товариства. 6. Прийняття рішення про списання транспортних засобів та майна, яке технічно та морально застаріло. 7. Вирішення питання щодо шляхів погашення збитків Товариства. 8. Прийняття рішення про вчинення значних правочинів (про попереднє схвалення значних правочинів, які можуть вчинятися Товариством, протягом не більше як одного року з дати прийняття такого рішення, із зазначенням характеру правочинів та їх граничної вартості) та правочинів щодо яких є заінтересованість. 9. Прийняття рішення про зміну типу та найменування товариства. 10. Прийняття рішення про внесення змін та доповнень до статуту шляхом викладення його в новій редакції. 11. Прийняття рішення про затвердження положень про наглядову раду, ревізійну комісію, виконавчий орган, загальні збори.

Колобков вважає, що, у будь-якому випадку, не можна вважати дійсним рішення Загальних зборів, яким надано повноваження керівнику Товариства укладати значні правочини на суму до 2 000 000 грн (попередньо схвалено).

У відповідності із протоколом сумісного засідання Наглядової ради та Правління ЗАТ «Автолюкс» від 07.09.2015 р. було вирішено: - скликати позачергові загальні збори акціонерів товариства 31.10.2015 р. о 10.00 у м. Полтава, вул. Боженка, буд. 5, у приміщенні адмінкорпусу, актову залу № 1; - визначити датою складення переліку акціонерів для повідомлення про проведення Загальних зборів та їх порядок денний - 10.09.2015 р., а датою складання переліку акціонерів, які мають право на участь у загальних зборах - станом на 24 годину 27.10.2015 р.; - затвердити наступний Перелік питань, що виносяться на голосування (порядок денний): 1. Обрання членів та голови лічильної комісії, прийняття рішення про припинення їх повноважень. 2. Обрання голови та секретаря зборів. 3. Прийняття рішень з питань порядку проведення зборів. 4. Звіт Голови Правління про роботу за перше півріччя 2015 р. 5. Визначення основних напрямків діяльності Товариства. 6. Прийняття рішення про списання транспортних засобів та майна, яке технічно та морально застаріло. 7. Вирішення питання щодо шляхів погашення збитків Товариства; - від дати надіслання повідомлення про проведення загальних зборів до дати проведення загальних зборів акціонери можуть ознайомитися з матеріалами, пов'язаними з порядком денним, у кабінеті бухгалтерії у вівторок, середу та п'ятницю з 10:00 до 13:00, в день проведення зборів - у місці їх проведення.

14.09.2015 р. було складено Перелік акціонерів, яким надсилатиметься письмове повідомлення про проведення загальних зборів (станом на 10.09.2015 р.). До Переліку включили Колобкова. 14.09.2015 р. письмові повідомлення про проведення загальних зборів акціонерів ПрАТ «Автолюкс» та їх порядок денний були надіслані акціонерам персонально. ПрАТ «Автолюкс» опублікувало повідомлення про проведення загальних зборів на власній веб-сторінці ([http:// trans.pat.ua](http://trans.pat.ua)).

Надайте юридичну консультацію Колобкову. У який спосіб Колобков може захистити свої корпоративні права?

Яки ви оцінюєте проведення загальних зборів акціонерів і складання порядку денного з точки зору їх відповідності закону? Чи належним чином було повідомлено Колобкова, чи були порушені його права? Який порядок скликання загальних зборів акціонерів?

3. ПТ «Ворона і партнери» є учасником ТОВ «Земля» з часткою у статутному фонді останнього 10%. Статутний капітал ТОВ «Земля» - 8510000,00 грн, який поділено на частки між учасниками таким чином: Сорока - 5106000,00 грн, Франко - 2553000,00 грн, ПТ «Ворона і партнери» - 851000,00 грн. 29.07.2016 р. відбулися позачергові Загальні збори учасників ТОВ «Земля». Відповідно до Протоколу, прийнято рішення про виключення ПТ «Ворона і партнери» зі складу учасників Товариства з підстав, викладених Бондаренко (секретарем позачергових Загальних зборів), зокрема: ПТ «Ворона і партнери» створено власну компанію, яка займається аналогічним видом діяльності, що і ТОВ «Земля» (виробництвом кормів), що завдає шкоди ТОВ «Земля», ПТ «Ворона і партнери» не було сформовано Статутний капітал ТОВ «Земля» протягом року, а кошти від імені ПТ «Ворона і партнери» вносилися Василенко згідно з платіжним дорученням, ухиляється від виконання обов'язків учасника Товариства і не приймає діяльності в управлінні, не отримує повідомлення і телеграми, які йому направляються, не відповідає на телефонні дзвінки, створює перепони у проведенні ліквідаційної процедури ТОВ «Земля», його слід виключити з учасників Товариства. Блокування ПТ «Ворона і партнери» діяльності Товариства підтверджують ухвали районного суду міста про надання дозволу на проведення обшуку в приміщеннях та земельних ділянках ТОВ «Океан», з метою відшукування та вилучення персональних комп'ютерів, ноутбуків, планшетів та носіїв інформації, оригіналів (копій) документів з інформацією, що стосується фінансово-господарських взаємовідносин, зокрема, з ТОВ «Земля».

За результатами обговорення вказаної доповіді загальними зборами учасників ТОВ «Земля» 01.08.2016 р. прийняте рішення про виключення ПТ «Ворона і партнери» з числа учасників Товариства. При цьому під час проведення вказаних загальних зборів був присутній повноважний представник ПТ «Ворона і партнери», який підписав протокол із зауваженнями щодо безпідставного виключення свого довірителя.

Для захисту своїх прав ПТ «Ворона і партнери» звернувся до юридичної фірми для судового захисту своїх прав. У підтвердження факту винесення саме ПТ «Ворона і партнери» вступного внеску до статутного фонду Товариства грошових коштів були підготовлені дублікати квитанцій. З боку відповідача було заявлене клопотання про прийняття до уваги нотаріально посвідчених письмових пояснень Василенко, Сороки та Франко. Також була заявлена вимога про відшкодування судових витрат на оплату послуг адвоката у розмірі 950000 грн.

Підготуйте позовну заяву від імені ПТ «Ворона і партнери». Яке рішення має ухвалити суд?

Чи є законним виключення учасника зі складу ТОВ? Який порядок набуття чинності внесеними змінами до установчих документів ТОВ? Які докази слід залучити ПТ «Ворона і партнери»?

Теми для підготовки доповідей

1. Поняття та види організаційно-правових документів.
2. Поняття та види організаційно-розпорядчих документів.
3. Поняття та види установчих документів господарських організацій.
4. Основні правила ефективного корпоративного управління господарськими організаціями.
5. Модельний статут: поняття, ознаки, співвідношення з іншими видами установчих документів.
6. Статус Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців і система відомостей, що він містить.
7. Правове значення Класифікації видів економічної діяльності.
8. Правове значення Державного класифікатора продукції та послуг.
9. Правове значення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Контрольні питання

1. Які види локальних нормативних актів Ви знаєте? Які відносини не можуть бути в них урегульовані?
2. Чи існують відмінності в проведенні державної реєстрації юридичної особи та фізичної особи-підприємця?
3. Які засоби обліку та контролю господарської діяльності передбачені українським законодавством? Чим вони відрізняються від засобів державного регулювання господарських відносин?
4. У чому полягає відмінність між припиненням господарської організації шляхом проведення процедури банкрутства та процедури ліквідації?
5. Які види установчих документів суб'єктів господарювання Ви знаєте? На підставі яких локальних нормативних актів здійснює діяльність фізична особа-підприємець?
6. Чому в основі господарської діяльності лежить реєстраційний принцип її здійснення?
7. Що варто розуміти під модельним статутом підприємства? В якому порядку здійснюється внесення змін до установчих документів організації?

8. У якому порядку здійснюється державна реєстрація товариства з додатковою відповідальністю? Які документи та кому необхідно подати?

9. Якими нормативно-правовими актами регулюються відносини з реорганізації суб'єктів господарювання?

10. Які документи дозвільного характеру в сфері господарювання передбачені законами України? Проаналізуйте структуру законодавства про ліцензування видів господарської діяльності.

Нормативно-правові акти

Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15.05.2003 р.

Про затвердження модельного статуту товариства з обмеженою відповідальністю: постанова КМУ від 16.11.2011 р.

Лист Державної реєстраційної служби України № 1957/19-14-7.2 від 31.12.2014 р.

Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Податковий кодекс України.

Класифікації видів економічної діяльності» (КВЕД, ДК 009:2010): наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 р.

Державний класифікатор продукції та послуг (ДКПП, ДК 016:2010): наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 р.

Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі: наказ Міністерства економіки України від 26.07.2010 р.

Державний класифікатор будівель та споруд (ДК 018-2000): наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 17.08.2000 р.

Про Митний тариф України: Закон України від 19.09.2013 р.

Про затвердження Порядку ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: постанова КМУ від 21.05.2012 р.

Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 р.

Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р.

Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р.

Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 р.

Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 р.

Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р.

Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок: постанова КМУ від 23.05.2001 р.

Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів: постанова КМУ від 15.06.2006 р.

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р.

Про затвердження Порядку подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки: постанова КМУ від 05.06.2013 р.

Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р.

Про здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) із застосуванням спеціальних платіжних засобів: постанова КМУ від 29.09.2010 р.

Лист Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва від 18.04.2013 р. № 3414.

Лист Міністерства доходів і зборів України від 01.04.2014 р. № 414/3/99-99-10-04-02-10.

Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р.

Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р.

Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р.

Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р.

Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р.

Постанова ВГС України від 29.05.2007 р. у справі № 2-802/2006.

Тема 3. Правові основи договірної роботи в господарських організаціях

План

1. Загальна характеристика договірної роботи.
2. Організаційні форми здійснення договірної роботи.
3. Класифікація господарських договорів.
4. Правове регулювання договірної роботи на локальному рівні.
5. Порядок візування договорів.
6. Договір і технічне завдання: співвідношення понять.
7. Контроль виконання договірної роботи.
8. Основні етапи договірної роботи.
9. Особливості договірної роботи.

Завдання

1. Комунальне підприємство, що здійснює діяльність з охорони, нагляду, утримання і ремонту міських шляхів, вулиць, проїздів, площ, підземних переходів, відкритих і закритих ливньостоків і дренажів, забезпечення санітарно-гігієнічного стану цих об'єктів і задовільного руху по вулицям міста автотранспорту та пішоходів, уклало з приватним підприємством договір про передачу в оренду навантажувача «ТО-18Б», який знаходиться на балансі комунального підприємства. Розмір орендної плати встановлено на рівні 675,15 грн/міс.

Після звернення працівників комунального підприємства до органів прокуратури та фіскальної служби у зв'язку з невилатою заробітної плати було порушено кримінальну справу та ініційовану позапланову перевірку платника податків. Окрім цього, комунальне підприємство підготувало конкурсну пропозицію для участі в тендері з ремонту вулиць міста, що проводився управлінням виконавчого комітету міської ради, але дана пропозиція не була допущена до оцінювання, хоча і містила найбільш економічно вигідну цінову пропозицію. На підприємстві мали місце крадіжка верстата та систематичні крадіжки палива.

Надайте юридичну та економічну оцінку договірній роботі комунального підприємства. Які правові наслідки вона може за собою потягнути?

Чи є обґрунтованим порушення кримінальної справи та не допущення тендерної пропозиції до оцінки? Визначте алгоритм дій керівника підприємства (юридичних і управлінських) для виявлення винних у крадіжках та недопущення подібної практики у майбутньому.

2. 14.02.2016 р. між Управлінням майном Полтавської міської ради (далі - Орендодавець) та Фізичною особою-підприємцем (далі - Орендар) укладено договір оренди нерухомого майна, що належить до комунальної власності територіальної громади міста, а саме: нежитлові приміщення площею 128,0 кв.м. у підвалі 5-ти поверхового будинку, вартість яких згідно з незалежною оцінкою становить 328 416, 00 грн без ПДВ, що перебувають на балансі комунального підприємства «Спецкомбінат похоронно-ритуального обслуговування». Строк дії договору: з 14.02.2016 р. до 14.02.2017 р. включно.

Згідно з Договором, розмір орендної плати відповідно до розрахунків становить 1 371,14 гривень без ПДВ (базова ставка за січень 2016 р.). Нарахування ПДВ на суму орендної плати здійснюється згідно з законодавством та у повному обсязі спрямовується орендарем на рахунок балансоутримувача. Орендна плата за перший місяць оренди визначається шляхом коригування розміру орендної плати за базовий місяць на індекс інфляції за період з першого числа наступного за базовим місяця до останнього числа першого місяця оренди, починаючи з лютого 2016 р. Оренда плата сплачується орендарем щомісяця у термін не пізніше 15 числа місяця, наступного за звітним, і не залежить від наслідків господарської діяльності орендаря. Орендна плата сплачується орендарем за весь час фактичного використання об'єкта оренди до дати підписання акта приймання-передачі об'єкта оренди включно. За несвоєчасну сплату орендної плати орендар зобов'язаний сплатити пеню у розмірі подвійної облікової ставки НБУ на дату нарахування пені від несплаченої суми орендної плати за кожен день прострочення платежу.

18.06.2016 р. цей договір за згодою сторін припинив свою дію та Орендар повернув орендоване майно Орендодавцю, що підтверджується актом приймання-передачі від 18.06.2016 р. Водночас, Орендар не виконав договірні зобов'язання зі сплати орендної плати за період з лютого по червень 2016 р., а також відшкодування пені.

Підготуйте позовну заяву в інтересах Орендодавця. Здійсніть розрахунок заборгованості та пені. У який спосіб Орендодавцю доцільно захистити свої права та законні інтереси?

Яке рішення має ухвалити суд?

3. 18.08.2016 р. комітетом з конкурсних торгів Державного підприємства було затверджено тендерну документацію щодо відкритих торгів на закупівлю деревини, розпиляної чи розколотої вздовж, розділеної на шари або лущеної, завтовшки більше ніж 6 мм; шпал дерев'яних до залізничних або трамвайних колій, не просочених (вироби з деревини). 27.10.2016 р. комітетом з конкурсних торгів затверджено зміни до документації конкурсних торгів, у зв'язку з чим строк розкриття пропозицій конкурсних торгів було перенесено. Розкриття конкурсних пропозицій відбулося 23.11.2016 р., а оцінку проведено 02.12.2016 р. За результатами оцінювання одним із переможців торгів було обрано Підприємство Об'єднання громадян по кільком лотам. Повідомлення про акцепт пропозицій конкурсних торгів і повідомлення учасникам про результати закупівлі від 02.12.2016 р. було надіслано Підприємству Об'єднання громадян 17.12.2016 р.

За результатами проведених торгів укладено договір поставки від 29.12.2016 р. про поставку покупцю протягом грудня - лютого 2016 р. шпал дерев'яних I, II типу (ДСТУ ГОСТ 78-2009). При цьому, строк дії договору – до 31.02.2017 р. 17.01.2017 р. Підприємство Об'єднання громадян звернулося до замовника з листом про внесення змін до договору поставки щодо термінів поставки товару та погодження іншого строку дії договору, а також підвищення ціни договору на 10% у зв'язку зі зміною комунальних тарифів і внесенням змін до ПК України, що вступили в силу з 1 січня 2017 р.

Розкриття пропозицій конкурсних торгів неодноразово переносилося комітетом з конкурсних торгів з об'єктивних причин та фактично відбулося 23.11.2016 р., договір на поставку між сторонами був укладений 29.12.2016 р., що позбавило Підприємство Об'єднання громадян можливості виконати зобов'язання в передбачений тендерною документацією строк при всій турботливості та обачності.

Листом від 30.01.2017 р. замовник повідомив Підприємство Об'єднання громадян про відсутність підстав для внесення змін до договору. Адже відповідно до умов конкурсної документації графік поставки товару – це одна з істотних умов договору, а саме, строк дії договору визначено сторонами до 31.02.2017 р.

01.02.2017 р. між сторонами було укладено додаткові угоди до цих договорів, якими внесено зміни, зокрема, до преамбули цих договорів і змінено назву покупця.

Підготуйте позовну заяву в інтересах постачальника. Яке рішення має ухвалити суд?

Правильно визначте предмет закупівлі. Чи було дотримано вимоги щодо строків проведення окремих етапів процедури закупівлі? Чи наявні підстави для зміни договору про закупівлю?

Теми для підготовки доповідей

1. Особливості правового регулювання договірної роботи на локальному рівні.
2. Проблеми узгодження проекту договору сторонами.
3. Підстави для визнання договорів недійсними.
4. Проблеми, пов'язані з укладенням договорів.
5. Проблеми, пов'язані з виконанням договорів.

Контрольні питання

1. Яке місце в структурі правової роботи займає договірно-правова робота? Чим вона відрізняється від претензійно-позовної роботи?
2. Який порядок внутрішнього та зовнішнього погодження договорів передбачений законодавством?
3. Які стадії договірної роботи на підприємстві Ви знаєте? У чому полягає сенс стадійної організації договірної роботи?
4. Обґрунтуйте доцільність створення окремого структурного підрозділу підприємства, відповідального за ведення договірної роботи. Або поясніть іншу точку зору.
5. Яким чином повинен здійснюватися облік і контроль договірної роботи? Які локальні нормативні акти необхідно для цього затвердити?
6. Які труднощі виникають у спорах про визнання договорів недійсними? Наведіть по кілька прикладів фіктивного та удаваного правочинів.
7. В яких організаційних формах може здійснюватися договірна робота на підприємствах? Поясніть переваги та недоліки кожної з них.
8. Спробуйте класифікувати торговельні договори, що укладаються суб'єктами господарювання?

9. Яким чином співвідносяться нормативні приписи ГК України та ЦК України? Які з них підлягають першочерговому застосуванню?

10. На підставі яких нормативно-правових актів здійснюється правове регулювання договірної роботи на локальному рівні?

Нормативно-правові акти

Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи, організації: постанова КМУ від 26.11.2008 р.

Про затвердження Положення про порядок проведення аукціонів (публічних торгів) з реалізації заставленого майна: постанова КМУ від 22.12.1997 р.

Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України: лист ВГС України від 07.04.2008 р.

Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними: постанова Пленуму ВСУ від 06.11.2009 р.

Тема 4. Доступ до інформації про діяльність господарських організацій

План

(для самостійного вивчення)

1. Організація роботи зі зверненнями громадян.
2. Правила діловодства у роботі зі зверненнями громадян.
3. Поняття, ознаки та види публічної інформації.
4. Правовий статус розпорядників публічної інформації.
5. Правове забезпечення доступу до публічної інформації про діяльність господарських організацій.
6. Правове забезпечення доступу до інформації про використання публічних коштів.
7. Юридична відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян.

Завдання

1. Згідно з рішенням Харківської міської ради від 23.11.2015 р. «Про підсумки виборів міського голови, депутатів місцевої ради і визначення їх повноважень» Волошин обраний депутатом Харківської міської ради VII скликання. Станом на 2016 р. Волошин продовжує займати посаду заступника генерального директора ПрАТ «Харківський коксохім». 06.05.2016 р. Сидоренко звернувся до ПрАТ «Харківський коксохім» з запитом про надання публічної інформації, а саме: копії декларації про майно, доходи і витрати фінансового характеру за 2015 р. Волошина, анкетних даних, у тому числі адреси, контактних телефонів, генерального директора. Крім цього, заявник поскаржився на те, що у підприємства відсутній інтернет-сайт і тому заявник не може реалізувати права, надані йому законом про звернення громадян. Не отримавши відповіді у встановлений законом строк, Сидоренко повторно звернувся до підприємства з аналогічним запитом. Оскільки відповідь отримано не було, Сидоренко звернувся до суду за захистом порушеного права, бо запитувана інформація становить суспільний інтерес.

Підготуйте позовну заяву та відзив на позовну заяву/зустрічний позов. Яке рішення має ухвалити суд?

Чи було допущено порушення прав і законних інтересів Сидоренка? Якщо при перевірці декларації будуть виявлені додаткові неоподатковані доходи, які правові наслідки настануть для декларанта? Які правові наслідки можуть настати до особи, яка не подала декларацію про майно, доходи і витрати фінансового характеру або вказала в декларації неправдиві відомості, зокрема, вказала: більший/менший розмір доходу, аніж той, що був реально одержаний (якщо різниця становить 1000 грн, 50000 грн, 500000 грн)?

2. В одному з інтерв'ю місцевому телебаченню працівник прокуратури заявив, що сумнівається в дотриманні податкової дисципліни одним із приватних Підприємств. Але в ефірі даний сюжет було продемонстровано лише через 1,5 року з моменту його запису. Ще через рік Підприємство звернулося з позовом до прокуратури та ЗМІ з вимогами про відшкодування майнової шкоди (у розмірі 200 тис. грн, що обґрунтовується відмовою семи орендарів пролонгувати дію договорів оренди комерційної нерухомості, а також падінням виручки від роздрібної торгівлі в тимчасових спорудах, що належать Підприємству) та моральної шкоди (у розмірі 100 тис. грн, що обґрунтовується витратами на спростувальний сюжет у ЗМІ, зниженням вартості Підприємства як цілісного майнового комплексу, серцевим нападом головного бухгалтера Підприємства, відмовою постачальників продовжити співпрацю з Підприємством), завданої поширенням або розголошенням інформації, що порушує права юридичної особи, а також спростування недостовірної інформації, продемонстрованої по телебаченню.

Підготуйте проект позовної заяви. Яке рішення має ухвалити суд?

Оцініть правомірність дій працівника прокуратури та ЗМІ. Що повинні доводити у таких справах позивач і відповідач?

3. На інтернет-сайті «<http://www.business.ua>» була поширена публікація «Glencore International AG – лідер європейського ринку рідкоземельних металів» інформаційного агентства «Уніан». Вважаючи цю публікацію не об'єктивною і такою, що спотворює реальний стан ринку, компанія «РТ-Глобальні ресурси» звернулася за юридичною консультацією до консалтингової фірми.

Надайте юридичну консультацію «РТ-Глобальні ресурси».

Проаналізуйте правовий статус «Glencore International AG» і «РТ-Глобальні ресурси». У який спосіб іншим учасникам спірних відносин варто захищати свої права?

Хто виступає належним відповідачем у справах, пов'язаних із публікаціями в мережі інтернет? У чому полягають особливості розгляду справ за участю іноземних підприємств і організацій? Чи змінилося б Ваше рішення і хто виступав би належним відповідачем у справі, якби відповідну інформацію було розповсюджено у формі повідомлення, але не власником сайту, доступ до якого є вільним, а третіми особами (анонімно)?

Теми для підготовки доповідей

1. Особливості оскарження рішень про відмову у доступі до публічної інформації.
2. Фінансово-господарська документація організації як різновид публічної інформації.
3. Порядок повідомлення про корупційні правопорушення.
4. Особливості надання відповідей на звернення посадових осіб державних органів.
5. Класифікація інформації (відкритий, обмежений, закритий доступ).

Контрольні питання

1. Яка інформація належить до публічної? Як Ви вважаєте, в яких випадках особі може бути відмовлено в задоволенні запиту на доступ до публічної інформації?
2. Які строки розгляду і вирішення звернень громадян, а також надання відповідей на запити про одержання публічної інформації передбачені законодавством?
3. Назвіть основні правила діловодства у роботі зі зверненнями громадян. Якими нормативними актами дане питання регулюється?
4. Які категорії учасників суспільних відносин мають право на доступ до публічної інформації?
5. Чи передбачає антикорупційне законодавство будь-які особливості роботи зі зверненнями громадян?
6. Які види організацій і громадян можуть виступати розпорядниками публічної інформації? Чи підпадають запити суб'єктів господарювання під дію законодавства про звернення громадян?
7. Визначте ключові правові механізми законодавства про відкритість використання публічних коштів. У чому полягає їх відмінність від правових засобів забезпечення доступу до публічної інформації?
8. Які права та обов'язки сторін відносин із розгляду звернень громадян Ви знаєте?
9. У чому полягають особливості розгляду звернень і запитів депутатів усіх рівнів?
10. Яка саме інформація про використання публічних коштів підлягає оприлюдненню? Хто зобов'язаний оприлюднювати цю інформацію?

Нормативно-правові акти

- Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р.
- Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення: Указ Президента України від 13.08.2002 р.
- Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 р.
- Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 р.
- Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р.
- Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 р.
- Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації: постанова КМУ від 14.04.1997 р.
- Про затвердження Методики оцінювання рівня організації роботи із зверненнями громадян в органах виконавчої влади: постанова КМУ від 24.06.2009 р.
- Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р.
- Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію: постанова КМУ від 13.07.2011 р.
- Про відкритість використання публічних коштів: Закон України від 03.03.2015 р.
- Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму ВСУ від 27.02.2009 р.

Тема 5. Юридичний захист корпоративної безпеки

План

1. Загальна характеристика корпоративних відносин.
2. Поняття та види рейдерства (недружніх поглинань суб'єктів господарювання).

3. Передумови виникнення корпоративних конфліктів.
4. Законні способи поглинання суб'єктів господарювання.
5. Основні загрози корпоративній безпеці.
6. Зловживання процедурою банкрутства і правові засоби гарантування законності.
7. Правові засоби забезпечення корпоративної безпеки.

Завдання

1. Консорціум «Річка» створений 24.10.2005 р. у м. Києві, вул. Інститутська, 8, кв. 10. Учасниками Консорціуму є: ПАТ «Дніпро», ТОВ «Наукова», ПрАТ «Метро», ТОВ «МАРІО», ТОВ «АЯ». Статутний капітал Консорціуму – 500 000 грн, утворений за рахунок внесків учасників, і поділений на сто часток вартістю по 5 000 грн кожна. При цьому, розмір частки кожного з учасників за рахунок внеску грошових коштів складає 20 часток, що становить 20% статутного капіталу вартістю 100 000 грн. Органами управління Консорціумом є: вищий орган - Рада учасників; Наглядова Рада; виконавчий орган - Генеральний директор. Рада складається з призначених учасниками представників (по одному від учасника). Робота Ради організовується шляхом проведення зборів. Головує на зборах учасників Генеральний директор Консорціуму. Згідно зі Статутом, з питань щодо визначення основних напрямів діяльності Консорціуму, затвердження спільних Проектів та звітів про їх виконання, прийняття рішення про ліквідацію Консорціуму, призначення ліквідаційної комісії, затвердження ліквідаційного балансу, відчуження майна Консорціуму на суму, що становить п'ятдесят і більше відсотків майна Консорціуму, рішення Ради учасників Консорціуму вважається прийнятим, якщо за нього проголосують учасники, що володіють не менше ніж 3/4 загальної кількості голосів учасників Консорціуму. Також затвердження Статуту Консорціуму, внесення змін до нього, обрання та відкликання членів Наглядової Ради, зміна порядку обрання членів Наглядової Ради є можливим на зборах Ради учасників Консорціуму, якщо в них беруть участь представники всіх учасників. В Статуті Консорціуму встановлено, що Рада учасників скликається не рідше одного разу на квартал, чергові збори Ради скликаються Наглядовою Радою, а позачергові – якщо цього вимагає будь-який учасник або член Наглядової Ради, не пізніше ніж через 10 днів з моменту отримання відповідної пропозиції про скликання зборів. У випадку невиконання Наглядовою Радою Консорціуму пропозиції про скликання зборів, ініціатор їх проведення має право провести передбачену цим статутом процедуру скликання зборів самостійно.

Під час зборів учасників, що відбулись 19.05.2015 р., було ухвалено рішення про проведення зборів учасників та розгляд питань затвердженого порядку денного на 18.06.2015 р. На цих зборах був присутній, серед інших, і директор ТОВ «АЯ», що підтверджується реєстром учасників та протоколом. 18.06.2015 р. відбулись позачергові збори Ради учасників Консорціуму, на яких були присутні ПАТ «Дніпро», ТОВ «Наукова», ПрАТ «Метро». На цих зборах були прийняті рішення з питань порядку денного, а саме:

- провести наступні позачергові збори Ради учасників 30.07.2015 р. об 11:00 за адресою: м. Київ, вул. Шевченка, буд. 8, кім. № 12, із визначеним порядком денним (про обрання Голови і Секретаря Зборів, звіт генерального директора про результати господарської діяльності Консорціуму за 2014 р., звіт голови Наглядової Ради про результати діяльності наглядової ради за 2013 - 2015 р.р., вирішення питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності генерального директора та голови Наглядової Ради, введення до складу Наглядової Ради нових членів);

- зобов'язати Генерального директора Бойка В.В. надати для ознайомлення Учасникам проект звіту про результати господарської діяльності Консорціуму за 2014 р.;

- зобов'язати Генерального директора Бойка В.В. надати Учасникам письмові пояснення про причини відсутності на зборах Ради учасників від 18.05.2015 р., причини

незабезпечення організації та проведення зборів Ради учасників 18.06.2015 р., ненадання звіту про результати господарської діяльності Консорціуму за 2014 р.;

- змінити члена Наглядової Ради Дубовика Д.Д. на Василенка О.А.;

- затвердити звіт про виконання інвестиційного проекту з модернізації інфраструктури в с. Жупяни, Київський район, Київська область, спільно з Київською обласною державною адміністрацією;

- повідомити ТОВ «МАРІО», ТОВ «АЯ», Бойка В.В., Дубовика Д.Д. про прийнятті рішення шляхом направлення протоколу зборів;

Так, 18.06.2015 р. на зборах були присутні учасники, які в сукупності володіють 60 % голосів, зокрема ПАТ «Дніпро», ТОВ «Наука», ПрАТ «Метро» із частками в розмірі 20% статутного капіталу кожне, що підтверджується реєстром учасників та протоколом. Генеральний директор під час проведення зборів був відсутній на робочому місці, при цьому в Статуті Консорціуму не передбачено настання будь-яких юридичних наслідків (визнання зборів недійсними або такими, що не відбулись, перенесення на іншу дату) за умови неявки на збори Генерального директора Консорціуму.

ТОВ «АЯ», що не брало участі в проведенні зазначених зборів акціонерів, вважає їх незаконними, оскільки порушено процедуру їх скликання та проведення – підприємство не отримувало повідомлень від Наглядової Ради чи будь-кого з учасників про проведення 18.06.2015 р. позачергових зборів, при цьому збори проводив не Генеральний директор і не підписував протокол зборів.

Надайте юридичну консультацію ТОВ «АЯ» щодо перспектив судового розгляду цієї справи.

Чи було порушено порядок проведення загальних зборів учасників консорціуму? Які можуть бути підстави для визнання недійсними рішень загальних зборів учасників господарського об'єднання? У який спосіб ТОВ «АЯ» необхідно захищати власні права як суб'єкта господарювання – учасника консорціуму?

2. 29.02.2016 р. в офіційному виданні Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Цінні папери України» ПАТ опублікувало оголошення про скликання 14.04.2016 р. чергових загальних зборів ПАТ у приміщенні конференц-залу товариства о 10.00 за адресою: м. Краматорськ, вул. Горького, 2. До порядку денного у вказаному оголошенні було включено прийняття рішення щодо укладення договору на поставку колійних машин для потреб ПАТ «Укрзалізниця» та інших правочинів, які може вчиняти ПАТ протягом 1 р. з дня проведення загальних зборів акціонерів, і ціна яких перевищує 25% вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності ПАТ. Крім цього, до порядку денного загальних зборів акціонерів було віднесено наступні питання: звіт та висновки ревізійної комісії ПАТ за 2015 р., звіт наглядової ради ПАТ за 2015 р., затвердження річного звіту ПАТ за 2015 р., затвердження порядку розподілу прибутку за 2015 р.

14.04.2016 р. були проведені чергові (річні) загальні збори акціонерів ПАТ. Під 10 номером порядку денного загальних зборів акціонерів розглядалося питання - «Прийняття рішення щодо укладення договору на поставку колійних машин для потреб ПАТ «Укрзалізниця» та інших правочинів, які можуть вчинятися ПАТ протягом одного року з дня проведення загальних зборів акціонерів, вартість яких перевищує 25% вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності ПАТ», за результатами голосування по якому прийнято рішення про укладання перелічених договорів. Згідно з реєстром учасників загальних зборів акціонерів 14.04.2016 р. у них взяв участь Кооператив в особі представника за довіреністю, виданою 11.04.2016 р., який зареєструвався для участі у загальних зборах ПАТ та проголосував проти прийняття загальними зборами рішення про вчинення значного правочину.

На зборах 14.04.2016 р. було заслухано члена правління головного бухгалтера ПАТ, яка доповіла, що це питання внесено у порядок денний згідно зі ст.70 Закону України «Про акціонерів товариства». В теперішній час товариством планується підписання договору на виготовлення колійної техніки «RM 80», а в процесі господарської діяльності можуть укладатися й інші договори, не пов'язані з колійною технікою, тому це питання розширене та внесене на розгляд загальних зборів.

Статутний капітал ПАТ у розмірі 59017448,00 грн поділено на 42155320 простих іменних акцій, які розміщені в повному обсязі серед акціонерів. Як зазначено у протоколі, по десятому питанню порядку денного голосували «за» - 31629727 голосів (99,28%), проти – 229327 голосів. Листом від 10.09.2016 р. Кооператив звернувся до ПАТ з вимогою надати інформацію про ціну обов'язкового викупу та здійснити обов'язковий викуп належних йому акцій ПАТ у кількості 377. У відповідь ПАТ листом від 30.09.2016 р. відмовило у задоволенні цієї вимоги, посилаючись на ті обставини, що відповідного проекту договору про викуп Товариством акцій не направлялось. У протоколі загальних зборів акціонерів ПАТ від 14.04.2016 р. зазначено про укладання договору та інших правочинів, які можуть вчинятися ПАТ. Проте, виходячи зі змісту даного протоколу, відсутні будь-які відомості щодо сторін такого правочину, ціни, інших суттєвих умов цього правочину, визначення граничної, максимально допустимої вартості предмета правочину (зокрема, до 50% вартості активів, більше 50% відсотків вартості активів).

Підготуйте проект позовної заяви від імені кооперативу. Яке рішення має ухвалити суд?

Який порядок схвалення значних правочинів передбачений для акціонерних товариств? У який спосіб кооператив може захистити свої права та законні інтереси? За якою ціною здійснюється розрахунок вартості акцій, що підлягають викупу?

3. 14.05.2016 р. між ТОВ (продавець) та ФОП (покупець) укладений договір купівлі-продажу нежитлової будівлі, розташованої на земельній ділянці, що використовується на умовах договору оренди, за умовами якого Продавець продає (передає у власність), а Покупець купує (приймає у власність) нежитлову будівлю, яка згідно з правовстановлюючим документом іменована як «будівлі та споруди пункту технічного обслуговування», розташована за адресою: м. Полтава, вул. Європейська, буд. 2. Відповідно до Договору за домовленістю сторін дане нерухоме майно продається за 52376 грн, у тому числі ПДВ, які Продавець отримав від Покупця до підписання цього договору. У відповідності до Договору, доказом належного розрахунку між сторонами є акт прийому-передачі. Учасник ТОВ звернувся з позовом до ТОВ, директора і головного бухгалтера ТОВ з вимогою про визнання недійсним договору купівлі-продажу та повернення майна. Адже директор, укладаючи від імені підприємства оспорюваний договір купівлі-продажу, що підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню, надав нотаріусу підроблену копію протоколу Зборів учасників товариства з неправдивими відомостями про те, що засновниками прийнято рішення про відчуження вказаних основних фондів, на підставі якого приватний нотаріус посвідчив оспорюваний договір купівлі-продаж. Також позивач, вважаючи, що господарська діяльність ФОП, рідним братом якого є директор, завдала значних збитків, оскільки продаж порушує корпоративні права та охоронювані законом інтереси позивача.

У статуті ТОВ закріплено, що виконавчим органом товариства є його директор. Директор Товариства здійснює поточне й оперативне керівництво господарською діяльністю товариства, вирішує всі питання діяльності товариства.

Чи підлягає позов задоволенню? Яке рішення має ухвалити суд?

Теми для підготовки доповідей

1. Недоліки правової регламентації провадження у справах про банкрутство.
2. Особливості корпоративного управління в державах-членах ЄС.
3. Оптимальна організаційна структура господарського товариства.
4. Проблеми законодавства про господарські товариства.
5. Правові засоби захисту прав міноритарних і мажоритарних акціонерів.

Контрольні питання

1. Назвіть позитивні та негативні риси чинного законодавства про господарські товариства. Які положення потребують першочергового удосконалення?
2. Розробіть проект положення про спеціальний режим роботи підприємства на випадок виникнення загрози рейдерського захоплення.
3. Які правила щодо укладення значних правочинів і правочинність із зацікавленістю містить законодавство про акціонерні товариства? В якому порядку мають скликатися та проводитися загальні збори акціонерів?
4. Яку організаційно-правову форму підприємницької діяльності Ви б рекомендували іноземному інвестору для здійснення господарської діяльності в Україні?
5. Які концепції корпоративних відносин Вам відомі? Яку з них Ви вважаєте найбільш обґрунтованою?
6. Назвіть спільні та відмінні ознаки корпоративних і унітарних підприємств. Які з них, переважно, виступають об'єктами рейдерських атак? Відповідь обґрунтуйте.
7. Якими правовими засобами можливо ефективно протидіяти фіктивному банкрутству?
8. Що слід розуміти під поняттям «корпоративні права»? Які види корпоративних прав Ви знаєте?
9. Які основні механізми недружніх поглинань і юридичні засоби протидії ним Ви можете назвати? Спробуйте їх класифікувати.
10. Поясніть відмінності між поглинання підприємства через статутний капітал і кредиторську заборгованість.

Нормативно-правові акти

- Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р.
- Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р.
- Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р.
- Угода про асоціацію між Україною та ЄС.
- Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову: постанова Пленуму ВСУ від 22.12.2006 р.
- Про посилення протидії рейдерству: Указ Президента України від 19.03.2014 р.
- Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р.
- Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15.05.2003 р.
- Кримінальний кодекс України.
- Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Тема 6. Правовий режим захисту комерційної таємниці в господарських організаціях

План

1. Поняття, ознаки та види комерційної таємниці.
2. Відмежування комерційної таємниці від інших відомостей.
3. Місце комерційної таємниці в системі правової охорони інтелектуальної власності.
4. Адміністративний і юрисдикційний способи захисту комерційної таємниці.
5. Внутрішньогосподарські правові засоби захисту комерційної таємниці.
6. Особливості корпоративного захисту комерційної таємниці: основні проблеми.
7. Внутрішньогосподарські правові засоби захисту комерційної таємниці та їх різновиди.
8. Правовий захист персональних даних.

Завдання

1. Антимонопольний комітет України здійснював розслідування у справі, розпочатій за ознаками вчинення ПАТ «Нафта», ПАТ «Галичина», ТОВ «Гал», ТОВ «Полігон», ТОВ «Гарант» порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів аукціонів з продажу нафти сирової та газового конденсату. Під час розслідування встановлено, що вказані суб'єкти господарювання, окрім «Полігон», мають рахунки, відкриті у Банку, у зв'язку з чим Банку було надіслано вимогу від 13.01.2015 р., в якій запропоновано протягом 8 календарних днів з дня її отримання надати АМКУ інформацію стосовно наявності відкритих поточних рахунків у Банку (із зазначенням номерів рахунків, валюти, дат відкриття та закриття відповідних рахунків), операцій (із зазначенням дати, суми коштів за дебетом та кредитом, ідентифікаційного коду та/або індивідуального податкового номеру платника та одержувача, реквізитів рахунків контрагента, призначення платежу тощо), за всіма рахунками в Банку (протягом січня – листопада 2015 р. включно), відкритими вищезазначеними підприємствами; копій всіх довіреностей та/або інших документів, на підставі яких уповноважені особи підприємств отримали або могли отримати послуги Банку від імені вказаних суб'єктів господарювання. Вимогу отримано Банком 18.01.2016 р. Банк листом від 28.01.2016 р. повідомив АМКУ про відсутність правових підстав для запитування зазначеної у вимозі інформації та зазначив, зокрема, таке: вимога АМКУ за формою і змістом не містить номерів рахунків юридичних осіб, підстав для отримання інформації, не відповідає Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Враховуючи те, що Банк не подав АМКУ витребувану інформацію у визначений головою АМКУ строк, розпорядженням державного уповноваженого АМКУ від 17.02.2016 р. «Про початок розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції» розпочато розгляд справи за ознаками вчинення Банком порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Надайте юридичну консультацію Банку.

Чи були допущені Банком порушення законодавства про захист економічної конкуренції? Якщо так, то які санкції має право застосувати АМКУ та який порядок їх застосування? У який спосіб Банку доцільно захищати свої права? Підготуйте проекти відповідних процесуальних документів.

2. ГО «Антикорупційна служба України» 24.02.2016 р. звернулась до комунального підприємства «Ремліфт» із запитом про надання копії проектно-кошторисної документації на ремонт приміщень майстерні. 01.04.2016 р. КП «Ремліфт» в особі начальника Соколова на вказаний запит надав лист-відповідь, у якому відмовився надати запитувану

інформацію у зв'язку з тим, що запитувані ГО документи становлять комерційну таємницю виконавця ремонтних робіт і належать до інформації з обмеженим доступом.

Підготуйте позовну заяву в інтересах ГО. Яке рішення має ухвалити суд?

Чи є законною відмова комунального підприємства? Чи є підстави для того, щоб громадська організація звернулася до суду?

3. Відповідно до виписки про стан рахунку в цінних паперах від 04.08.2016 р., виготовленої ПрАТ «Інтер Фінанс», Бутко є власником цінних паперів ПАТ «Ю-Ф» у кількості 5 шт. загальною номінальною вартістю 9195,00 грн (частка у статутному капіталі – 0,0483%). Бутко звернувся до генерального директора і голови Наглядової ради ПАТ «Ю-Ф» з листом від 25.07.2016 р., у якому просив надати йому накази і розпорядження одноосібного виконавчого органу – генерального директора (включно з датою надання відповіді на цей запит), інформацію за всіма формами державної звітності станом на дату подання запиту, відомості про участь посадових осіб підприємства в інших організаціях, які займаються підприємницькою діяльністю або як ФОП, інформацію про наявність вільних робочих місць, а також виставити йому рахунок для компенсації вартості виготовлених копій документів. На лист Бутко ПАТ «Ю-Ф» надав відповідь від 03.08.2016 р., згідно з якою запитувані документи містять комерційну таємницю та відомості, що є персональними даними працівників, які не надали згоди на поширення такої інформації, у зв'язку з чим прийнято рішення відмовити у наданні запитуваних копій документів. При цьому, додатком до даного листа вказано заяви працівників. Так, відповідно до заяв Васюка, Іванова, Бочкова, Лерта від 01.08.2016 р., які є аналогічними за змістом, дані особи у зв'язку з запитом акціонерів стосовно надання копій документів не надають згоди на їх передачу, адже в них зазначені персональні дані цих працівників.

Надайте юридичну консультацію Бутку.

На яких підставах може бути обмежений доступ до інформації про акціонерне товариство? Чи було, на Вашу думку, порушено права акціонера? У який спосіб слід захищати свої права та законні інтереси Бутку?

Теми для підготовки доповідей

1. Відомості, що не можуть бути віднесені до комерційної таємниці.
2. Співвідношення комерційної таємниці та публічної інформації.
3. Місце комерційної таємниці в законодавстві про державне регулювання обігу технологій.
4. Перспективи розвитку різних форм охорони об'єктів права інтелектуальної власності.
5. Положення про захист комерційної таємниці на підприємстві.

Контрольні питання

1. Який сенс суб'єкту господарювання забезпечувати захист прав інтелектуальної власності? За допомогою яких засобів здійснюється охорона комерційної таємниці?
2. Які основні елементи (ознаки) комерційної таємниці Вам відомі? Якими нормативно-правовими актами вони регламентовані?
3. Відмежуйте правовий режим комерційної таємниці від патентного захисту. Назвіть переваги та недоліки кожного з них.
4. Які види правопорушень підпадають під поняття «недобросовісна конкуренція»? Що слід розуміти під незаконним розголошенням, збиранням і використанням комерційної таємниці?

5. Які заходи дисциплінарної відповідальності можуть бути застосовані до працівника, який збирав і розповсюджував третім особам інформацію про діяльності та організаційну структуру підприємства-роботодавця?

6. Які заходи зі збереження та захисту персональних даних зобов'язані вживати суб'єкти господарювання та організації?

7. Які майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю Вам відомі? Яка інформація не може бути віднесена до комерційної таємниці?

8. Уявіть, що Ви працюєте юрисконсультантом на підприємстві, основними видами діяльності якого є надання в оренду комерційної нерухомості, вирощування та заготівля овочів. Яким чином Ви сформулюєте перелік відомостей, що належать до комерційної таємниці?

9. Які локальні нормативні акти необхідно затвердити для забезпечення конфіденційності інформації на підприємстві? Чи можна будь-якій інформації забезпечити захист як об'єкту права інтелектуальної власності?

10. Що таке «захисні застереження» і яка сфера їх застосування? Що слід розуміти під застереженням про конфіденційність?

Нормативно-правові акти

Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р.

Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р.

Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р.

Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р.

Перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці, та які підлягають розкриттю в порядку: постанова КМУ від 09.08.1993 р.

Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р.

Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р.

Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: постанова Пленуму ВСС України від 17.10.2012 р.

Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті: постанова КМУ і НБУ від 21.06.1995 р.

Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р.

Рішення КСУ від 20.01.2012 р. № 2-рп/2012.

Кодекс законів про працю України.

Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних: наказ Уповноваженого ВРУ з прав людини від 08.01.2014 р.

Тема 7. Захист прав на інші об'єкти інтелектуальної власності

План

(для самостійного вивчення)

1. Правове забезпечення захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в діяльності господарських організацій.

2. Ділова репутація як нематеріальний актив суб'єктів господарювання.

3. Правові засоби індивідуалізації учасників та товарів господарських відносин.

4. Проблемні аспекти правового захисту ділової репутації суб'єктів господарювання.
5. Порядок реєстрації прав на торговельну марку (знак для товарів і послуг).
6. Порядок одержання патенту на винахід і корисну модель.

Завдання

1. АТБбанк є власником зареєстрованих знаків для товарів і послуг «Atbbank» та «АТБбанк». ПП «Український хостинг» делегувало домен «www.atbbank.ua» ТОВ «Рейдер ЛТД». АТБбанк мав зацікавленість у делегуванні йому цього доменного імені, оскільки звертався із відповідною заявкою до «Українського хостингу», проте останнім було відмовлено у делегуванні вказаного домену у зв'язку з делегуванням відповідного доменного імені «Рейдер ЛТД». В обґрунтування цієї позиції АТБбанк стверджує, що доменне ім'я «Українського хостингу» відтворює торговельні марки, права інтелектуальної власності на які належать АТБбанку, а використання «Українським хостингом» такого доменного імені може створити перешкоди у здійсненні АТБбанком господарської діяльності. Крім цього, на момент реєстрації доменного імені «Український хостинг» був власником свідоцтва на знак для товарів і послуг «Atbbank».

Надайте юридичну консультацію АТБбанку.

Визначте нормативну базу та порядок делегування (передачі) доменних імен юридичним та фізичним особам. Чи уповноважений «Український хостинг» внести зміни до реєстру щодо запису в доменне ім'я та скасувати делегування доменного імені? Хто може набути права на знаки для товарів і послуг? Який спосіб захисту прав і законних інтересів доцільно застосувати АТБбанку?

2. ЗАТ «АВС» (Литва) є власником торговельної марки № 1, що охороняється за міжнародною реєстрацією з 2004 р. на знак для товарів та послуг «КРАБ КРАБЫЧ» і діє на території України щодо 29 класу для товарів та послуг за МКТП у повному обсязі. У 2016 р. зареєстроване свідоцтво № 2 на знак для товарів та послуг «КРАБИЧ» щодо товарів 29, 31 та послуг 35 класу МКТП компанією «СВА» (Російська Федерація). ЗАТ «АВС» звернулося з претензією до «СВА», з огляду на невідповідність знака для товарів і послуг «КРАБИЧ» умовам надання правової охорони. У відповіді на претензію зазначалося, що обсяг правової охорони щодо послуг 35 класу МКТП не обмежені призначенням лише для товарів 29 класу МКТП за свідоцтвом України № 2, з огляду на те, що фактично увесь присутній у свідоцтві України № 2 перелік послуг 35 класу МКТП складається з назв послуг, пов'язаних з організацією комерційного розподілу товарів, введенням їх у господарський обіг, до яких належать послуги з рекламування товарів, сприяння їх продажу, в тому числі за допомогою радіо, телебачення, комп'ютерної мережі Інтернет, імпорту та експорту товарів, інформування споживачів про товари, маркетингові послуги (ділові та ринкові досліджування, допомога в керуванні справами, зв'язки з громадськістю, збирання статистичних даних тощо). Вказані послуги не містять найменувань конкретних товарів, внаслідок чого, охоплюють і товари 29 класу МКТП, щодо яких надано правову охорону знаку за міжнародною реєстрацією № 1.

Визначте предмет позову та складіть позовну заяву. Яке рішення має ухвалити суд?

Яке законодавство підлягає застосуванню до спірних правовідносин? Який порядок реєстрації знаків для товарів і послуг?

3. Компанія «KIA GROUP Co., LTD» (KOREA) є власником торговельної марки, що охороняються за міжнародною реєстрацією № 884966 від 21.02.2006 р. на знак для товарів та послуг «KIA» (комбінований, у тому числі зображувальний) діє на території України

щодо 12, 37 класів для товарів та послуг за Міжнародною класифікацією товарів і послуг. 09.06.2015 р. між Компанією «KIA GROUP Co., LTD» (KOREA), Компанією «KIA HOLDING GROUP Co., LTD» та ТОВ «WIANOR» укладено ліцензійну угоду, умовами якої передбачено, що ТОВ набуває право використання знаку «KIA» на території України. Термін ліцензії: з дати підписання до 09.06.2016 р., але у будь-якому разі не більше ніж до дати закінчення дії відповідної міжнародної реєстрації на знак у межах зазначеного терміну ліцензії. Одночасно було укладено Угоду з дистрибуції та сервісу на 1,5 р.

26.11.2016 р. ТОВ «SHINOMONTAZH» здійснило митне оформлення товарів, зокрема запчастин до автомобілів: брызговики задній лівий - 2 шт., брызговики передній лівий - 3 шт., брызговики задній лівий - 5 шт., брызговики задній правий - 5 шт., брызговики передній лівий - 10 шт., брызговики передній правий - 3 шт., брызговики задній правий - 3 шт., брызговики передній правий - 3 шт., капот - 1 шт., виробник «KIA Automobile», країна виробництва – China, код УКТ ЗЕД - 8708299000. Дізнавшись про це, «WIANOR» звернувся за платною консультацією до юриста-консультанта, який порадив подати позов до суду з вимогою про зобов'язання «SHINOMONTAZH» вивезти запчастини до автомобілів з території України, обґрунтовуючи це тим, що здійснюючи імпорту товару, у товаросупровідних документах порушника в опису товару зазначено посилання на знак для товарів і послуг «KIA», права на який належить «WIANOR».

Підготуйте позовну заяву для захисту прав Компанія «KIA GROUP Co., LTD» та «WIANOR». Яке рішення має ухвалити суд?

Проаналізуйте структуру власності компанії «KIA». Який порядок митного оформлення імпортованих вантажів і яка встановлена відповідальність за порушення митних правил? Чи є імпорту (ввезення) на територію України запчастин до автомобілів порушенням прав інтелектуальної власності? Якщо так, то яких саме? У який спосіб правовласнику необхідно захищати належні йому права інтелектуальної власності, зокрема щодо імпорту?

Теми для підготовки доповідей

1. Порядок одержання авторських свідоцтв.
2. Порядок одержання міжнародної охорони прав на торговельну марку (знак для товарів і послуг).
3. Порядок одержання міжнародної охорони прав на промисловий зразок.
4. Місце в системі правової охорони інтелектуальної власності прав на сорти рослин і породи тварин.
5. Особливості правової охорони прав на інтегральні мікросхеми.

Контрольні питання

1. Які види об'єктів інтелектуальної власності Вам відомі? З яких частин (елементів) може складатися ділова репутація суб'єктів господарювання?
2. Що означає поняття «гудвіл»? Яким чином це поняття співвідноситься з «діловою репутацією»?
3. Які способи захисту ділової репутації суб'єкта господарювання Вам відомі? Який із них Ви вважаєте найбільш ефективним?
4. Поясніть відмінності між патентом, знаком для товарів і послуг, комерційним найменуванням?
5. Чи має право громадянин після здобуття науково-освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю «правознавство» працювати патентним повіреним? Які є спільні та відмінні риси між адвокатом, арбітражним керуючим, патентним повіреним, лікарем, оцінювачем нерухомого майна?

6. Поясніть значення маркувань «R» і «TM». Яким чином слід маркувати продукцію, при виробництві якої було використано запатентовану технологію?

7. У чому полягають відмінності між правом власності та правом інтелектуальної власності? У який спосіб оцінюються немайнові активи суб'єктів господарювання?

8. Які положення Угоди ТРІПС Ви вважаєте найбільш істотними? Інтереси яких держав за ступенем економічного розвитку задовольняє правовий режим, що встановлюється Угодою ТРІПС?

9. Назвіть структуру майнових і немайнових активів суб'єкта господарювання? Який сенс у бухгалтерському обліку немайнових активів?

10. Чи співпадає порядок одержання правового захисту торгової марки і винаходу, комерційної таємниці і фірмового найменування?

Нормативно-правові акти

Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р.

Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: постанова Пленуму ВСУ від 27.02.2009 р.

Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію: інформаційний лист ВГС України від 28.03.2007 р.

Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15.05.2003 р.

Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності: оглядовий лист ВГС України від 27.06.2008 р. № 01-8/383/1.

Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист права власності на комерційне найменування (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку ВГС України): оглядовий лист ВГС України від 17.04.2006 р. № 01-8/845.

Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію: інформаційний лист ВГС України від 28.03.2007 р. № 01-8/184.

Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму ВСУ від 31.03.1995 р.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням господарськими судами законодавства про інформацію: оглядовий лист ВГС України від 12.11.2008 р. № 01-8/676.

Рішення КСУ від 10.04.2003 р. № 8-рп/2003.

Рішення КСУ від 09.07.2002 р. № 15-рп/2002.

Ухвала Господарського суду м. Києва від 22.10.2012 р. в справі № 5011-76/13803-2012.

Рекомендацій Пленуму ВГС України від 10.06.2004 р. № 04-5/1107.

Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності: постанова Пленуму ВГС України від 23.03.2012 р. № 5.

Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р.

Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р.

Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р.

Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16.06.1999 р.

Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених): постанова КМУ від 10.08.1994 р.

Правилами складання і подання заявки на видачу свідоцтва України на знак для товарів і послуг: наказ Держпатенту України від 28.07.1995 р.

Положенням про Державний реєстр свідоцтв України на знаки для товарів і послуг: наказ МОН України від 10.01.2002 р.

Тема 8. Захист прав і законних інтересів суб'єктів господарювання

План

1. Загальна характеристика претензійно-позовної роботи.
2. Претензійно-позовна робота як основний напрямок правової роботи.
3. Поняття, зміст, функції та нормативно-правова основа претензійно-позовної роботи.
4. Облік і аналіз претензійно-позовної роботи.
5. Порядок пред'явлення і розгляду претензій.
6. Порядок пред'явлення і розгляду позовів.

Завдання

1. Власенко була засновником ТОВ «Перукарня «Орхідея» 1999 р. з часткою в розмірі 11,11% загального розміру статутного капіталу, розмір внеску до статного фонду – 40 773, 20 грн. Заявою від 28.11.2015 р. Власенко повідомила про свій вихід з ТОВ з 05.03.2016 р. та просила виплатити їй вартість частини майна, пропорційну її частці у статутному капіталі ТОВ. Цю заяву ТОВ отримало 07.12.2015 р. згідно рекомендованого повідомлення про вручення поштового відправлення. 29.02.2016 р. на загальних зборах ТОВ «Перукарня «Орхідея» було прийняте рішення про виведення зі складу учасників ТОВ Власенко.

Відповідно до Статуту ТОВ «Перукарня «Орхідея», порядок і спосіб визначення вартості частини майна (що пропорційна частці засновника (учасника) у статутному капіталі), а також порядок і строки її виплати встановлюється за домовленістю сторін. У разі недосагнення згоди вартість частини майна, що підлягає виплаті, визначається за допомогою експертної оцінки.

21.03.2017 р. Власенко подала заяву, в якій вимагала негайно виплатити належну їй вартість майна шляхом банківського переказу на свій рахунок та надіслати копію експертної оцінки майна ТОВ, копії балансів і звітів про фінансові результати за 2016 р. ТОВ «Перукарня «Орхідея» листом від 28.03.2017 р. повідомило Власенко, що грошова сума, яка підлягає виплаті, у зв'язку з її виходом із складу учасників, зарезервована для неї на депозитному рахунку Ощадбанку та буде переказана невідкладно, та відмовило в наданні звітів. 04.04.2017 р. на рахунок Власенко у ПАТ «Укрсоцбанк», в якості виплати ціни її частки, надійшла грошова сума у розмірі 40 773, 20 грн.

З огляду на те, що ТОВ «Перукарня «Орхідея» є власником нежитлового приміщення за адресою: м. Полтава, вул. Гоголя, 26, загальною площею 143 м.кв., що було придбане у Фонду комунального майна міста Полтава за договором купівлі-продажу 15.09.2001 р. за рахунок внесків учасників ТОВ, Власенко листом від 11.04.2017 р. звернулася до ТОВ з вимогою провести незалежну оцінку даного приміщення та зробити їй доплату. Щодо переліку рухомого майна, то ТОВ «Перукарня «Орхідея» відмовилася його надати.

В агентстві нерухомості повідомили Власенко, що ціна на дане нежитлове приміщення становить 1 629 628,00 грн. Крім того, балансова вартість майна (вартість власного капіталу) ТОВ станом на 31.03.2016 р. складає 358,0 тис. грн, у тому числі розмір статутного капіталу – 367,0 тис. грн, розмір непокритого збитку – 20,5 тис. грн.

Підготуйте позовну заяву від імені Власенко, розрахуйте розмір судового збору, інфляцію та 3% річних.

В якому порядку здійснюється вихід учасників зі складу ТОВ? Чи були проведені розрахунки з Власенко у відповідності законом?

2. ФОП-1 згідно з платіжним дорученням від 14.07.2016 р. перерахувало на рахунок ФОП-2 146 290 грн із призначенням платежу «оплата за товар (продукти харчування) по договору від 29.06.2016 р., рахунок від 13.07.2016 р. без ПДВ». Факт отримання ФОП-2 коштів підтверджується випискою з рахунку за 17.07.2016 р. На думку ФОП-1, такого договору не існує, оскільки між сторонами проведені переговори та досягнуто усної згоди про укладення договору. 13.07.2016 р. директор ФОП-1 прийняв рішення відмовитися від відносин із ФОП-2, про що повідомив останнього шляхом надсилання електронного листа, але забув повідомити це рішення своєму бухгалтеру, яка вранці 14.07.2016р. підписала платіжне доручення на перерахування коштів. 29.09.2016 р. ФОП-1 направив ФОП-2 вимогу про повернення перерахованих коштів на суму 146 290 грн, а 29.10.2016 р. звернувся до нього повторно (просив у триденний строк повернути безпідставно отримані кошти). Проте зазначені вимоги залишені без відповіді та задоволення. Як з'ясувалося згодом, ці кошти було арештовано на підставі рішення керівника контролюючого органу.

Складіть проект позовної заяви від імені ФОП-1. Яке рішення має ухвалити суд?

У чому полягають особливості накладення арешту на майно суб'єкта господарювання та застосування адміністративно-господарських санкцій?

3. ФОП 07.09.2015 р. придбав нежитлове приміщення, що підтверджується витягом з державного реєстру речових прав на нерухоме майно, з метою його використання в господарській діяльності. Однак, поруч розташований підземний паркінг, на в'їзді якого встановлені металеві ворота, режим роботи якого визначає ТОВ «Золоті ворота». ФОП звернувся до ТОВ «Золоті ворота» з проханням укласти договір сервітуту або оренди паркомісця чи іншого оформлення відносин, аби ФОП та його відвідувачі безперешкодно користувались внутрішньопаркінговим проїздом. ФОП вважає, що заїзд у паркінг та внутрішньопаркінговий проїзд до його приміщення перебувають у спільній сумісній власності всіх власників квартир та нежитлових приміщень в будинку, тому дії ТОВ «Золоті ворота» порушують його права як власника. 23.11.2015 р. ФОП направив ТОВ «Золоті ворота» вимогу про усунення перешкод у користуванні майном. Але ТОВ «Золоті ворота» зазначило, що права ФОП не порушені, оскільки саме ТОВ є власником групи нежитлових приміщень, розташованих на цокольному поверсі в будинку (площею 1109,1 кв.м.), які ФОП називає як паркінг та внутрішньопаркінговий проїзд. ФОП звернувся за консультацією до юридичної фірми.

Надайте юридичну консультацію ФОП.

На знання якого законодавства розрахована ця справа? Чи можливо захистити права та законні інтереси ФОП у судовому порядку? Якщо так, то як саме?

Теми для підготовки доповідей

1. Положення про порядок здійснення претензійно-позовної роботи.
2. Позовна заява про стягнення заборгованості за передану продукцію.
3. Претензія щодо стягнення збитків.
4. Претензія щодо недопоставки продукції.
5. Відповідь на претензію щодо оплати вартості робіт.

Контрольні питання

1. Визначте співвідношення, позитивні та негативні ознаки претензійної та позовної роботи юрисконсульта.
2. Яким чином здійснюється облік претензійно-позовної роботи в господарських організаціях? Назвіть основні правила діловодства.
3. Підготуйте проекти претензій про повернення коштів за неякісний товар та знесення самочинного будівництва.
4. Спробуйте визначити категорії справ, у яких недоцільно звертатися до правопорушника з претензією, а доцільно відразу вирішувати спір у судовому порядку.
5. Назвіть спільні та відмінні ознаки в структурі та змістових елементах претензій і позовних заяв. На підставі яких документів може здійснюватися представництво суб'єкта господарювання в суді?
6. Підготуйте проекти позовних заяв про визнання права користування та розірвання договору з ініціативи кредитора.
7. Який порядок захисту порушених прав (адміністративний або судовий) Ви вважаєте більш ефективним? Чому? Чи можуть бути винятки з загального правила?
8. Який порядок розгляду претензій або позовів Ви б запровадили на підприємстві, працюючи на посаді юрисконсульта?
9. Які локальні нормативні акти необхідно затвердити на підприємстві для належної організації претензійно-позовної роботи?
10. У чому саме полягає специфіка третейського порядку розгляду спорів? Чи всі категорії справ мають право розглядати третейські суди?

Нормативно-правові акти

Кодекс адміністративного судочинства України.

Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого центрального органу державної виконавчої влади, державного підприємства, установи, організації: постанова КМУ від 27.08.1995 р.

Про порядок ведення претензійної та позовної роботи на підприємстві, в установі, організації: рекомендації Міністерства юстиції України від 15.01.1996 р.

Тема 9. Юридичний супровід заходів державного нагляду (контролю) в господарських організаціях

План

(для самостійного вивчення)

1. Правові основи державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
2. Система органів державної влади, що здійснюють регулювання господарських відносин.
3. Загальні правила проведення заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
4. Деякі особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
5. Порядок відбору зразків продукції під час виконання заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
6. Правове регулювання здійснення заходів державного нагляду (контролю) у певних сферах господарської діяльності.

7. Система контролю якості продукції: підтвердження відповідності та ринковий нагляд.
8. Особливості ліцензування господарської діяльності.
9. Правова характеристика системи державного санітарно-епідеміологічного нагляду.

Завдання

1. ГО «Союз бізнесменів Полтави» для провадження господарської діяльності в порядку, визначеному чинним законодавством, отримала дозволи від 19.03.2011 р. на розміщення тимчасової споруди торгівельного ряду до 285 кв.м., та на розміщення торгівельного ряду до 55 кв.м., за адресою: просп. Першотравневий, 7 у м. Полтава. Строк дії дозволів: з 19.03.2011 р. по 18.03.2014 р. На підставі цих дозволів ГО розмістила торгівельні ряди згідно з паспортами прив'язки. У зв'язку з закінченням їх дії ГО 14.03.2014 р. звернулася до виконкому Полтавської міської ради з заявою про можливість розміщення цих же споруд, додавши всі необхідні документи. Оскільки жодної відповіді одержано не було, ГО продовжила здійснювати торгівлю з використанням торгових павільйонів, що належать їй на праві власності.

Проте 19.02.2014 р. заступник міського голови направив доручення Інспекції з контролю за благоустроєм виконкому невідкладно вжити заходів з демонтажу самовільно встановлених елементів благоустрою, зокрема, за адресою: просп. Першотравневий, 7 у м. Полтава. В ніч на 04.07.2016 р. (о 3-ій годині ночі) за адресою просп. Першотравневий, 7 у м. Полтава було проведено демонтаж тимчасової споруди розміром 3150 мм * 2500 мм * 3000 мм. В подальшому демонтовану споруду перевезли на майданчик тимчасового зберігання безхазяйного майна Інспекції з контролю за благоустроєм. Інспекція з контролю за благоустроєм листом від 14.07.2016 р. повідомила ГО «Союз бізнесменів Полтави» про те, що демонтаж тимчасової споруди за адресою: просп. Першотравневий, 7 у м. Полтава був здійснений ТОВ «Чисте місто» на виконання приписів інспектора Інспекції з контролю за благоустроєм від 20.10.2015 р. і 03.07.2016 р.

Підготуйте позовну заяву від імені ГО. Яке рішення має ухвалити суд?

Якими документами може підтверджуватися право власності на тимчасові споруди? Якими нормативно-правовими актами врегульований порядок розміщення тимчасових споруд для торгівлі? За якою процедурою здійснюється розгляд заяв на розміщення тимчасових споруд? Яка відповідальність може настати за порушення порядку розміщення тимчасових споруд?

2. Аптека здійснює роздрібну торгівлю лікарськими засобами на підставі ліцензії, а закупає товар у ПП «Медикамент» у відповідності до Договору поставки, згідно з яким поставка здійснюється окремими партіями, що формуються постачальником за заявкою покупця, яка подається останнім виходячи із власних потреб у закупівлі товару, транспортом та силами постачальника у місце (аптеку) вказану покупцем. Між ПП «Медикамент» (принципал), яка здійснює діяльність з оптової реалізації лікарських засобів, та агент (Аптека) укладено агентський договір, відповідно до якого принципал доручає агенту проведення організаційних заходів, а також маркетингових та консалтингових робіт для поставки товару принципала потенційним споживачам. Агент має право реалізовувати медикаменти кінцевим споживачам за оптовими цінами, за умови придбання споживачем від 3 одиниць 1 найменування товару (упаковок), а також повідомляти всіма незабороненими способами зацікавленим особам та контрагентам про наявність у агента товарів по оптовим цінам, у тому числі шляхом розміщення реклами «Аптека оптових цін» або «Оптові ціни» на фасаді.

На виконання договору аптека затвердила положення про продаж товарів в аптечній мережі, згідно з яким товари по «оптовій» ціні надаються автоматично, при виконанні

умов даного Положення, з використанням автоматизованого бухгалтерсько-касового комплексу. Працівники аптек при здійсненні покупцем першої покупки інформують його про наявність товарів по «оптовій» ціні та умовах їх надання, а також знайомлять з даним Положенням та роз'яснюють питання, що виникли у покупця. При придбанні від трьох одиниць одного товару, в одній торговій точці однією покупкою, встановлюється «оптова» ціна, яка прирівнюється до ціни поставки («вхідної ціни від оптового постачальника»). На фасадах аптек розміщені написи білим кольором наступного змісту: «Аптека оптових цін*» та «*при придбанні від 3-х одиниць 1-го товару», «Лікар не зможе – фармацевт допоможе», «Онкологія виліковна».

До Антимонопольного комітету України надійшла заява від громадянина про порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції з боку аптеки у формі інформації, що вводить в оману, шляхом розміщення на аптечних закладах написів «АПТЕКА ОПТОВИХ ЦІН», хоча в аптеки немає ліцензії на оптову торгівлю лікарськими засобами. Також заявник повідомив, що реклама змусила його купити ліки саме в цій аптеці, бо була надана неправдива, неточна, неповна інформація щодо ціни товару. Для оцінки сприйняття споживачами лікарських засобів напису «АПТЕКА ОПТОВИХ ЦІН» було проведено опитування потенційних споживачів. За його результатами встановлено, що основним критерієм вибору аптечного закладу для споживачів є ціна, при цьому, напис вплинув би на наміри 70% респондентів придбати ліки. А 65% опитаних респондентів сприймають напис таким чином, що аптечний заклад здійснює оптову торгівлю ліками, при купівлі від 3-х одиниць одного товару є можливість придбати їх за оптовою ціною виробника, яка є нижчою за роздрібну.

Яке рішення має прийняти Антимонопольний комітет України?

За яких умов можна стверджувати, що інформація є повною, точною, правдивою і не вводить в оману споживачів?

Підготуйте проект позовної заяви від імені аптеки для захисту своїх прав і законних інтересів. Яке рішення має ухвалити суд?

3. Державною екологічною інспекцією у Донецькій області в період з 26.11.2015 р. по 11.12.2015 р. проведено планову перевірку дотримання природоохоронного законодавства ДП «Донецьке лісове господарство». За результатами перевірки інспекція встановила факт засмічення (псування) ґрунту на території проммайdanчику №1 на двох ділянках з переробки деревини, у зв'язку з чим складено акт перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства в галузі охорони атмосферного повітря, водних і земельних ресурсів щодо поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами й акт обстеження засміченої земельної ділянки від 10.12.2015 р. Для лабораторного дослідження були взяті проби ґрунту та деревини.

Інспекцією на адресу ДП «Донецьке лісове господарство» було направлено претензію від 26.01.2016 р. про добровільне відшкодування збитків, завданих державі внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства, у сумі 13000000,00 грн. У листі-відповіді ДП «Донецьке лісове господарство» зазначило, що державні інспектори не були допущені до планової перевірки, оскільки не мали на це права (попередня перевірка мала місце лише 1 рік тому), водночас, тирса є промисловим відходом 4 класу небезпеки (тирса з деревини, код відходу 2000.2.2.17), що утворюється при застосуванні інструменту (- пила; - при виготовленні щепи використовується рубочна машина, відходами від якої є відсіви щепи технологічної код 2000.2.2.12; - апарат Циклон ОЕКДМ, що збирає не тільки відходи при виготовленні Щепи технологічної, але і саму щепу, а потім з цього апарату зазначені продукти відвантажуються споживачу). З огляду на це, засмічення не викликає шкоди навколишньому середовищу.

Надайте юридичну консультацію державному підприємству.

Який порядок проведення планових і позапланових заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю? Яким чином визначається розмір шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства?

Теми для підготовки доповідей

1. Особливості здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
2. Особливості здійснення позапланових заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
3. Державний нагляд (контроль) за торговельною діяльністю.
4. Державний нагляд (контроль) за діяльністю з виробництва продовольчих товарів.
5. Державний нагляд (контроль) за діяльністю з виробництва непродовольчих товарів.

Контрольні питання

1. За яких умов ліцензія на здійснення певного виду господарської діяльності може бути анульована? Чи має право суб'єкт господарювання поновити дію ліцензії?
2. Визначте співвідношення державного нагляду і контролю за господарською діяльністю.
3. У яких сферах суспільних відносин необхідно посилити правовий механізм державного регулювання, а в яких доцільно провести дерегуляцію? Відповідь обґрунтуйте.
4. Охарактеризуйте правовий статус Державної архітектурно-будівельної інспекції України. Які органи публічної влади уповноважені надавати дозвільні документи у сфері архітектурно-будівельної діяльності?
5. В якому порядку проводиться відбір і експертиза зразків продукції?
6. Яким чином забезпечується громадський захист прав суб'єктів господарювання? Які правові засоби при цьому застосовуються?
7. Які загальні та спеціальні вимоги щодо здійснення державного нагляду (контролю) встановлені законодавством?
8. Систематизуйте основні правила проведення нагляду та контролю у сфері ліцензування. Яка відповідальність передбачена для підприємств за порушення законодавства у сфері ліцензування під час провадження господарської діяльності?
9. Хто може бути притягнутий до відповідальності у сфері видачі документів дозвільного характеру?
10. У який спосіб здійснюється державний контроль за дотриманням законодавства під час виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів?

Нормативно-правові акти

Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 р.

Про загальну безпечність нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 р.

Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 р.

Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р.

Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р.

Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15.01.2015 р.

Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 р.

Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р.

Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів, будівель і споруд: постанова КМУ від 20.12.2006 р.

Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: постанова КМУ від 10.09.2014 р.

Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки: постанова КМУ від 29.02.2012 р.

Про затвердження Порядку відбору зразків продукції для визначення її якісних показників та форми акта відбору зразків продукції: постанова КМУ від 31.10.2007 р.

Про затвердження Порядку відшкодування суб'єктом господарювання витрат, пов'язаних з проведенням експертизи (випробування) зразків продукції: постанова КМУ від 31.10.2007 р.

Про затвердження переліку органів державного ринкового нагляду та сфер їх відповідальності: постанова КМУ від 01.06.2011 р.

Тема 10. Діловодство в господарських організаціях

План

1. Загальна характеристика діловодства. Роль і значення діловодства в системі правової роботи.
2. Поняття та форми здійснення діловодства.
3. Основні підходи до організації документообігу.
4. Класифікація документів.
5. Способи реєстрації різних видів документів на підприємстві.
6. Сутність і значення інструкції з діловодства в системі локальних нормативних актів.
7. Правила оформлення реквізитів документів.
8. Основні реквізити документів.
9. Особливості організації діловодства в деяких органах державної влади України.

Завдання

1. Директор комунального підприємства доручив юрисконсульту підготувати законопроект «Про захист прав інвесторів» разом із усіма необхідними документами для подання його на розгляд Верховної Ради України. Цей законопроект повинен стосуватися полегшення умов ведення бізнесу шляхом удосконалення господарського, трудового, адміністративного, податкового законодавства.

Підготуйте проект закону разом із усіма необхідними додатками й оформленими згідно з правилами діловодствами, нормами проектування актів законодавства, антикорупційними вимогами. Проект закону має бути спрямований на вирішення конкретної проблеми законодавства.

2. Директор підприємства доручив своєму заступнику вжити комплекс заходів для максимального захисту комерційної інформації та недопущення її несанкціонованого збирання, використання та розголошення працівниками підприємства та третіми особами, а також забезпечення притягнення винних осіб до відповідальності. Заступник директора вирішив виконати це завдання поетапно: по-перше, організувати роботу безпосередніх виконавців; по-друге, забезпечити розробку та затвердження необхідних нормативних документів і здійснення управлінських дій.

Надайте юридичну консультацію. Розробіть план виконання заходів із захисту комерційної інформації на підприємстві відповідно до поставлених завдань. Підготуйте проекти усіх необхідних локальних актів для виконання цього завдання на кожному з його етапів.

3. Начальник юридичного бюро ПАТ «Літакобуд» доручив юрисконсульту розробити пакет документів у повній відповідності з типовими правилами діловодства, затвердженими Кабінетом Міністрів України, зокрема: фірмовий бланк підприємства, проект листа контрагенту за договором щодо витребування майна з чужого незаконного володіння, 2 проекти договорів про вступ в договір купівлі-продажу обладнання і договір поставки на умовах «Ex-Works», посадову інструкцію прибиральниці, положення про відділ маркетингу, протокол загальних зборів акціонерів (що відображає хід кумулятивного голосування, рішення про дроблення акцій), проект розпорядження директора про переміщення бухгалтера для призначення в.о. заступника директора.

Розробіть проекти зазначених актів у відповідності з правилами діловодства та нормами матеріального права.

4. Юрисконсульту ПАТ головний бухгалтер підприємства доручив організувати проведення засідання позачергових загальних зборів акціонерів, засідання наглядової ради та колегіальної виконавчого органу і розробити проекти всіх необхідних документів.

Розробіть проекти зазначених документів.

Який порядок проведення загальних зборів, засідань наглядової ради та виконавчого органу акціонерного товариства? Які етапи їх організації та проведення можна визначити? Чи існують відмінності між правилами, встановленими для публічних і приватних товариств?

Теми для підготовки доповідей

1. Особливості розміщення реквізитів підпис і відбиток печатки на документі.
2. Особливості розміщення реквізитів назва виду документа, заголовок до тексту документа, прізвище виконавця і номер його телефону.
3. Особливості розміщення реквізитів текст документа, відмітка про наявність додатків, відмітка про засвідчення копії.
4. Особливості розміщення реквізитів гриф погодження документа, гриф затвердження документа, гриф обмеження доступу.
5. Особливості розміщення реквізитів резолюція, відмітка про контроль, візи документа.
6. Особливості розміщення реквізитів адресат, місце складання або видання документа, дата документа, реєстраційний індекс документа.
7. Особливості розміщення реквізитів відмітка про виконання документа і направлення його до справи, відмітка про наявність документа в електронній формі,

відмітка про надходження документа до організації, запис про державну реєстрацію документа

8. Особливості розміщення реквізитів найменування установи, довідкові дані про установу.

Контрольні питання

1. Чи слід, на Вашу думку, посвідчувати господарський договір печаткою суб'єкта господарювання, а також ставити підпис? Якщо так, то коли саме? Яким чином правильно розмістити підписи директора і головного бухгалтера підприємства на документі?

2. Чи має право заступник директора підприємства видати наказ, яким зобов'язати юрисконсульта завізувати договір про державну закупівлю без застережень? Чим відрізняється акт виконаних робіт від накладної?

3. У чому полягає відмінність між такими реквізитами, як «назва виду документа» і «заголовок до тексту документа»? Навіщо взагалі потрібні реквізити документів?

4. Підготуйте виконавчий лист у справі про знесення самочинно збудованого будинку з усіма необхідними реквізитами.

5. Підготуйте проект наказу директора товариства з додатковою відповідальністю з дванадцятьма додатками. Зазначте всі необхідні реквізити.

6. Назвіть спільні та відмінні риси наказу, протоколу, положення, інструкції, листа, службової записки, святкової листівки.

7. Чи можна віднести організацію та ведення діловодства до функцій юридичної служби або юрисконсульта?

8. Яку форму діловодства Ви б запровадили на підприємстві, в якому працюєте юрисконсульт? Спробуйте навести десять причин прийнятого рішення.

9. Які заходи контролю за виконанням документів запроваджені в МОЗ України, органах прокуратури і судах?

10. Поясніть співвідношення таких реквізитів, як «гриф затвердження документа», «гриф обмеження доступу», «гриф погодження документа», «підпис».

Нормативно-правові акти

Про затвердження Типової інструкції з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади: постанова КМУ від 30.11.2011 р.

Про затвердження Переліку типових документів, що створюються під час діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів: наказ Міністерства юстиції України від 12.04.2012 р.

Про проведення експертизи цінності документів: постанова КМУ від 08.08.2007 р.

постанова ВГС України від 07.06.2011 р. у справі № 8/151.

постанова ВГС України від 01.06.2010 р. у справі № 14/361.

Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів: постанова КМУ від 23.04.2001 р.

Національний стандарт ДСТУ 4163-2003 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів».

Національний стандарт ДСТУ 2732:2004 «Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять».

Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду

цивільних і кримінальних справ: наказ Державної судової адміністрації України від 17.12.2013 р.

Тема 11. Кадрова робота в господарських організаціях

План

1. Правовий статус кадрових служб.
2. Роль юрисконсульта в організації здійснення кадрової роботи на підприємстві.
3. Характеристика професій працівників кадрових служб.
4. Основні локальні нормативні акти, що регламентують трудові відносини.
5. Відмежування трудових договорів від цивільно-правових і господарських угод.
6. Правове забезпечення регулювання зміни чисельності працівників у процесі здійснення господарської діяльності.
7. Особливості правового статусу працівників під час провадження у справі про банкрутство.
8. Юридична відповідальність за порушення трудового законодавства.

Завдання

1. Прохоров був призначений на посаду технічного директора ТОВ «ЖУПЛ» у 2012 р. До його функціональних обов'язків належали: нагляд за сантехнічними приладами, тепловим та газовим постачанням, підвалами, щитовими, підтримання багатоквартирних будинків у належному робочому стані. Всього на обслуговуванні ТОВ є 49 будинків. В 2014 р. директором ТОВ «ЖУПЛ» став Петров, який призначив Орлова своїм заступником. З цього часу між Петровим і Прохоровим виникли неприємні стосунки, оскільки директор заявив, що усі функціональні обов'язки технічного директора та штат підлеглих йому працівників переходять до Орлова. При цьому директор став наполягати, щоб він подав заяву про звільнення з роботи за власним бажанням. В подальшому, 04 та 06 листопада 2014 р., за вказівкою директора Орлов склав два акти про те, що Прохоров протягом робочого дня був відсутній на робочому місці, при цьому від надання пояснень про причин відсутності на робочому місці Прохоров відмовився. Хоча щоденно Прохоров виходив на роботу у встановлені робочі часи і повністю виконував свої обов'язки.

06.11.2014 р. в бухгалтерії підприємства Прохорову повідомили про його звільнення за прогули, вручили копії двох актів про відсутність на робочому місці, копію наказу про звільнення та трудову книжку з відповідним записом.

Підготуйте позовну заяву від імені Прохорова. Яке рішення має ухвалити суд?

Чи відповідає законодавству звільнення Прохорова? Які гарантії трудових прав працівників вам відомі? Чи наявні підстави для поновлення на роботі Прохорова? Якщо так, то в якому порядку?

2. На підприємстві систематично вчинялися порушення законодавства України: - роботу бухгалтерів, прибиральниць, охоронців, інженерів і будівельників виконували особи, які не перебували з підприємством у офіційних трудових відносинах, тобто єдиний соціальний внесок, податок на доходи фізичних осіб, військовий збір з їх доходів не сплачувалися; - усім працівникам заробітна плата виплачувалася в готівковій формі; - за наказом директора один раз на три роки проводилася внутрішня атестація, на підставі чого приймалися рішення про розмір заробітної плати, продовження трудових відносин, зокрема, однією з атестаційних вимог був високий рівень знання англійської мови; - у зв'язку зі зростанням мінімальної заробітної плати частина працівників була переведена на

0,5 і 0,1 ставки; - з огляду на підвищення податкового та тарифного навантаження звільнили декількох працівників; - при відкритті провадження у справі про банкрутство більшість працівників підприємства була звільнена на підставі наказу арбітражного керуючого. Обурені громадяни звернулися зі скаргами до органів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Але у відповідях на скарги було зазначено, що законодавство забороняє проведення перевірок суб'єктів господарювання, тому неможливо встановити підстави для накладення штрафів на підприємство.

Надайте юридичну консультацію.

Чи дійсно мали місце порушення закону? Яким чином підприємство та його працівники можуть захистити свої права та законні інтереси? Надайте рекомендації щодо способів оформлення де факто трудових відносин з різними категоріями працівників без укладення трудового договору.

3. ПАТ «Нано-Лазер-Україна» 2 р. поспіль не могло виконати рішення загальних зборів про збільшення чистого прибутку на 100%. 02.06.2016 р. наглядовою радою ПАТ «Нано-Лазер-Україна» було прийняте рішення про відсторонення від здійснення повноважень голови правління ПАТ громадянина Франції Орlando та обрання т.в.о. голови правління. Рішення мотивувалося тим, що орган управління ПАТ як представник власника корпоративних прав має право змінювати менеджмент без додаткових пояснень і що ці відносини регулюються корпоративним правом, а не трудовим. Окрім того, у письмовій формі з Франсуа Орlando контракт не укладався, оскільки наглядова рада не затвердила форми контрактів з членами правління. 04.06.2016 р. загальні збори ПАТ «Нано-Лазер-Україна» обрали Петренка т.в.о. голови правління.

До складу наглядової ради ПАТ, сформованої у 2014 р., входило 2 юридичних особи, повноваження яких діють протягом 3 р. з моменту обрання. Статут ПАТ «Нано-Лазер-Україна», затверджений у 2014 р., не скасований і не визнаний судом недейсним, а отже відповідає законодавству.

Орlando щодо рішення про відсторонення заперечував, посилаючись на перевищення наглядовою радою встановлених законом повноважень і те, що один із членів наглядової ради втратив статус акціонера товариства.

Підготуйте позовну заяву в інтересах Орlando. Яке рішення має ухвалити суд?

Чи здійснило ПАТ «Нано-Лазер-Україна» порушення закону? В якому порядку здійснюється відсторонення особи від займаної посади? Який порядок роботи іноземців в Україні?

Теми для підготовки доповідей

1. Положення про кадрову службу підприємства.
2. Проблеми правового супроводу кадрової роботи в господарських організаціях.
3. Особливості роботи за сумісництвом. Відмежування від суміжних понять.
4. Способи переведення працівників на підприємстві.
5. Порядок працевлаштування іноземців.

Контрольні питання

1. Якими нормативно-правовими актами керується у своїй роботі кадрова служба?
2. Назвіть спільні та відмінні риси посадової інструкції та положення про структурний підрозділ.
3. Які завдання мають виконувати кадрові служби на сучасному етапі?

4. Охарактеризуйте правовий статус і місце в організаційній структурі суб'єктів господарювання кадрових служб і служб управління персоналом.

5. За якими ознаками цивільно-правова угода відрізняється від трудової? В яких випадках доречно укласти кожен з них?

6. До яких видів юридичної відповідальності може бути притягнутий працівник суб'єкта господарювання за неналежне виконання покладених на нього посадових обов'язків? Чи змінилася б Ваша відповідь, якщо суб'єкт господарювання при цьому зазнав значних збитків, що стало підставою для порушення провадження в справі про банкрутство?

7. Чим відрізняється матеріальна відповідальність від цивільно-правової та адміністративної?

8. Спробуйте систематизувати локальні нормативні акти, що регламентують трудові відносини, за предметом правового регулювання та іншими критеріями.

9. Підготуйте проект правил внутрішнього трудового розпорядку та посадової інструкції працівника відділу кадрів (на Ваш вибір).

10. Які гарантії прав і законних інтересів працівників передбачені законодавством про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом?

Нормативно-правові акти

Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності» (Випуск 1): наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 29.12.2004 р.

Кодекс законів про працю України.

Податковий кодекс України.

Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Кримінальний кодекс України.

Угода про асоціацію між Україною і ЄС.

Про впорядкування застосування контрактної форми трудового договору: постанова КМУ від 19.03.1994 р.

Про практику розгляду судами трудових спорів: постанова ВСУ від 06.11.1992 р.

Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Закон України від 13.10.1992 р.

Про товарну біржу: Закон України від 10.12.1991 р.

Про затвердження форми трудового договору між працівником і фізичною особою, порядку його реєстрації: наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 08.06.2001 р.

Про порядок повідомної реєстрації галузевих (міжгалузевих) і територіальних угод, колективних договорів: постанова КМУ від 13.02.2013 р.

Лист Міністерства праці та соціальної політики України від 20.01.2005 р. № 18-23.

Роз'яснення Міністерства праці та соціальної політики України від 11.03.2002 р. № 06/2-4/42.

Роз'яснення Міністерства праці та соціальної політики України від 26.12.2003 р. № 067/1-4/2008.

Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р.

Порядок видачі, продовження дії та анулювання дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства: постанова КМУ від 27.05.2013 р.

Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р.

Ухвала ВСС України від 05.02.2014 р. № 6-48920св13.

Міжгалузеві нормативи чисельності працівників, зайнятих підбором, розстановкою, підвищенням кваліфікації і обліком кадрів: наказ Міністерства праці і соціальної політики України від 18.12.2003 р.

Про визначення розміру збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), недостачею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей: Закон України від 06.06.1995 р.

Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р.

Про затвердження Порядку визначення розміру збитку від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: постанова КМУ від 22.01.1996 р.

Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р.

Тема 12. Антикорупційна політика в господарських організаціях

План

1. Антикорупційна політика як самостійний напрям правової роботи на підприємстві.
2. Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення.
3. Правові засоби запобігання корупції на загальнодержавному та локальному рівні.
4. Правові вимоги до антикорупційних програм господарських організацій.
5. Правовий статус уповноваженої особи або підрозділу підприємства з питань запобігання корупції.

Завдання

1. Згідно з наказом від 21.03.2013 р. в порядку переведення на іншу роботу Боброва переведено на посаду головного юрисконсульта ДП «Українське насіння». Відповідно до наказу від 03.02.2015 р. на посаду бухгалтера II категорії апарату ДП «Українське насіння» з 03.02.2015 р. прийнято дружину Боброва – Боброву, на яку покладено функціональні обов'язки відповідно до посадової інструкції бухгалтера I категорії. Відповідно до наказу від 03.09.2015 р. про відпустку директора ДП «Українське насіння» Абду, обов'язки директора на період з 21.09.2015 р. по 31.10.2015 р. виконував Бобров. Згідно з контрактом з керівником ДП «Українське насіння» від 13.11.2014 р., він здійснює: поточне управління підприємством, організацію виробничо-господарської, соціально-побутової та іншої діяльності, що передбачена законодавством, Статутом; розпорядження коштами підприємства, накладення на працівників стягнень; видання наказів, інших актів, надання вказівок, обов'язкових для всіх підрозділів та працівників підприємства. Так, 28.10.2015 р. Бобров видав наказ від 28.10.2015 «Про преміювання працівників за виконання плану на вересень», згідно з яким всі працівники апарату підприємства підлягають преміюванню, кожен у розмірі 1319,10 грн. На підставі анонімного повідомлення за цим фактом було відкрито провадження органами прокуратури. На свій захист Бобров повідомив таке: - є лист директора ДП «Українське насіння» Руспена від 29.07.2016 р., в якому останній зазначає, що його в усному порядку було повідомлено Бобровим про можливе існування потенційного чи реального конфлікту інтересів при підписанні наказу від 28.10.2015 р.; - розміри премій працівникам апарату, періодичність виплати та умови для преміювання встановлені Положенням про преміювання, що є додатком до колективного договору; - законом не передбачена обов'язкова письмова форма повідомлення керівника про наявність конфлікту інтересів; - закінчилися строки давності притягнення до відповідальності та відсутні заподіяна шкода та негативні наслідки від дій.

Надайте юридичну консультацію Боброву.

Чи порушив Бобров норми законодавства? Розробіть тактику захисту прав і законних інтересів Боброва. Чи є законними дії правоохоронців?

2. Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України на Германа покладено виконання обов'язків генерального директора ДП «Сім-Сім», відповідно до статуту якого управління підприємством здійснюється генеральним директором, який самостійно вирішує питання діяльності підприємства у межах компетенції, укладає договори, видає довіреності, відкриває рахунки в банках тощо. ДП бюджетних коштів не отримувало і перебувало на самофінансуванні, тому Герман поставив перед працівниками завдання активізувати пошук орендарів для покращення матеріального забезпечення. 29.01.2013 р. до Германа, як в.о. генерального директора ДП «Сім-Сім», звернувся директор ТОВ «Росмен» Василенко з проханням передати в оренду його підприємству нежитлове приміщення за адресою: м. Київ, вул. Банкова, 3. При цьому, він бажав сплачувати орендну плату готівкою. Герман повідомив Василенко розмір орендної плати (10000 грн/1 міс., а аванс – 5000 грн), який слід сплатити до укладення договору оренди. Герман надав вказівку начальнику відділу автомобільного господарства Дмитріву забезпечити можливість Василенку оглянути приміщення. 30.01.2013 р. Василенко надав згоду на укладення договору оренди. У подальшому економічний відділ розрахував орендну плату, а юридичний підготував проект договору, які були підписані директором. Наступного дня начальник юридичного відділу ДП «Сім-Сім» Павлов повідомив Василенка про необхідність підписати проект договору, за яким ДП «Сім-Сім» надає ТОВ «Росмен» послуги з розміщення у нежитловому приміщенні адміністративного будинку за адресою: м. Київ, вул. Гвардійська, 94. Утім, фактично предметом оренди було приміщення по вул. Банкова. Для укладення договору Дмитрів на підставі наказу Германа 05.02.2013 р. зустрівся з Василенко для отримання авансу. Після одержання авансу Дмитрівим був підписаний договір оренди.

Розробіть тактику захисту ДП «Сім-Сім».

Якими законами встановлені обмеження щодо готівкових операцій фізичних і юридичних осіб? Визначіть переваги та недоліки готівкових і безготівкових операцій. Чи підпадають дії зазначених у казусі осіб під склад правопорушення?

3. Рішенням Шевченківської сільської ради від 04.11.2015 р. визнано повноваження Шевченківського сільського голови Чабана. Відповідно до інформації з ЄДР Чабан є одноособовим засновником ПрАТ «Смарт-Холдинг», код 34716646, що здійснює науково-дослідну діяльність. На підприємстві створений одноособовий виконавчий орган – директор, що вирішує усі питання діяльності підприємства, за винятком тих, що належать до виключної компетенції засновника. Чабан заснував дане підприємство у 2000 р. і після того як став Шевченківським сільським головою, корпоративні права на підприємство не відчужував, оскільки не знає як довго буде сільським головою. Директором ПрАТ «Смарт-Холдинг» з 2015 р. є Ворона, яка також є головним бухгалтером даного підприємства. Чабан дивіденди від діяльності підприємства не отримує, єдиним джерелом його доходу є заробітна плата сільського голови та заощадження батьків. Хоча Чабан і є засновником ПрАТ «Смарт-Холдинг», однак будь-якого відношення до ведення фінансових операцій даного підприємства не має. У 2016 р. до Чабана звернулися правоохоронні органи з вимогою продати бізнес для залишення на посаді.

Надайте Чабану юридичну консультацію.

Чи порушені норми Закону «Про запобігання корупції» та інших актів законодавства? Чи змінилося б Ваше рішення, якщо б Чабан був депутатом, засновником

ПП або ФОП? Чи можна, виходячи з фабули справи, вважати Чабана та Ворону корупціонерами? Чи має правове значення отримання/неотримання Чабаном прибутку від підприємництва? Чи є володіння (управління) корпоративними правами підприємництвом? Яке рішення має бути прийняте у справі?

Теми для підготовки доповідей

1. Антикорупційні обмеження щодо одержання подарунків (пожертв).
2. Обмеження щодо роботи близьких осіб і осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.
3. Фінансовий контроль за декларуванням відомостей про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру.
4. Дисциплінарна відповідальність суб'єктів, що вчиняють корупційні правопорушення.
5. Правові наслідки щодо договорів (актів), укладених (ухвалених) унаслідок корупційного правопорушення.

Контрольні питання

1. Яке місце займає антикорупційна робота в системі правової роботи юрисконсульта? В чому полягає відмінність між «службовою особою» та «посадовою особою»?
2. Що таке «антикорупційна програма» підприємства? Яке її правове значення? Яким чином цей документ співвідноситься з іншими локальними нормативними актами?
3. Які правові засоби запобігання корупції, на Вашу думку, є найбільш ефективними? Проаналізуйте позитивні та негативні риси тих, що застосовуються на загальнодержавному і локальному рівнях.
4. Яким чином Ви б організували антикорупційну роботу в організації, в якій працюєте юрисконсультом?
5. В чому полягає антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів? Хто уповноважений її проводити та якими можуть бути її результати?
6. Розробіть проект антикорупційної програми командитного товариства.
7. Які види корупційних правопорушень Ви знаєте? Спробуйте їх класифікувати.
8. Що таке «конфлікт інтересів»? Чи має право міністр або голова міської ради володіти цінними паперами комерційних суб'єктів господарювання? Чи змінилося б Ваше рішення, якби мова йшла про колишніх посадових осіб?
9. Які заходи кримінально-правового характеру можуть бути застосовані до юридичних осіб приватного права за корупційні правопорушення? Чи може центральний орган виконавчої влади або його структурний підрозділ, або комунальне підприємство виступати суб'єктом відповідальності за корупційне правопорушення?
10. Які організаційно-правові форми суб'єктів господарювання містять найбільші ризики виникнення корупції? Назвіть відмінності правової роботи в унітарних і корпоративних підприємствах.

Нормативно-правові акти

Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р.

Конвенція ООН проти корупції 2003 р. (ратифікована ВРУ 18.10.2006 р. і набула чинності 01.01.2010 р.).

Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 1999 р. (ратифікована ВРУ 18.10.2006 р. і набула чинності 01.03.2010 р.).

Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Кримінальний кодекс України

Типове положення про уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції: постанова КМУ від 04.09.2013 р.

Деякі питання проведення антикорупційної експертизи: наказ Міністерства юстиції України від 18.03.2015 р.

Антикорупційна експертиза як засіб запобігання корупції: роз'яснення Міністерства юстиції України від 21.05.2012 р.

Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи: наказ Міністерства юстиції України від 23.06.2010 р.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Вінник О.М. Господарське право : навч. посіб. / О.М. Вінник. – К. : Правова єдність, 2008. – 766 с.
- Вінник О.М. Корпоративна форма державно-приватного партнерства: проблеми правового забезпечення на тлі зарубіжного досвіду : моногр. / О.М. Вінник. – Суми: Вид-во «МакДен», 2012. – 204 с.
- Вінник О.М. Щодо питання про критерії розмежування адміністративних і господарських договорів / О.М. Вінник // Вісн. госп. судочинства. – 2010. – № 2. – С. 71–80.
- Гусь А.В. Нематеріальні активи: господарсько-правовий аспект: моногр. / А.В. Гусь. – Ужгород: ПП «Аутдор-ШАРК», 2015. – 248 с.
- Засоби та механізми господарсько-правового регулювання: кол. моногр. / Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, В.С. Мілаш, О.Ю. Битяк та ін.; за наук. ред. Д.В. Задихайла. – Х.: Юрайт, 2013. – 416 с.
- Зельдіна О.Р. Судовий захист суб'єктів підприємництва: теоретичні та практичні аспекти: моногр. / О.Р. Зельдіна, О.Г. Хрімлі. – К.: Юрінком інтер, 2015. – 176 с.
- Зязюн Л.І. Саморозвиток особистості в освітній системі Франції: моногр. / Л.І. Зязюн. – К.; Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 388 с.
- Коновалова В.О. Юридична психологія: підр. / В.О. Коновалова, В.Ю. Шепітько. – Х.: Право, 2008. – 240 с.
- Мамутов В.К. Экономика и право: сб. науч. тр. / В.К. Мамутов – К.: Юринком Интер, 2003. – 544 с.
- Марущак А.І. Правові основи захисту інформації з обмеженим доступом: курс лекцій / А.І. Марущак. – К.: КНТ, 2007. – 208 с.
- Носік Ю.В. Права на комерційну таємницю в Україні: моногр. / Ю.В. Носік. – К.: КНТ, 2007. – 240 с.
- Олефір А.О. Господарсько-правове забезпечення державних закупівель у сфері охорони здоров'я: теоретичні та практичні аспекти: моногр. / А.О. Олефір. – Х.: Юрайт, 2012. – 456 с.
- Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях: навч. посіб. / Р.П. Бойчук, Д.В. Задихайло, В.М. Пашков. – Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. – 384 с.
- Публічна власність: проблеми теорії і практики: моногр. / під заг. ред. В.А. Устименка. – К.; Чернігів: Десна Поліграф, 2014. – 307 с.
- Резнікова В.В. Правове регулювання посередництва у сфері господарювання (теоретичні аспекти): моногр. / В.В. Резнікова. – Хмельницький: Хмельницький ун-т управління і права, 2010. – 706 с.
- Шиян А.А. Теоретико-ігрове моделювання інституціональних механізмів протидії рейдерству: розвиток громадських організацій / А.А. Шиян, Л.О. Нікіфорова // Економіка та держава. – 2010. – №8. – С. 29 - 31.
- Sonin K. Why the Rich May Favor Poor Protection of Property Rights? / K. Sonin // Journal of Comparative Economics. – 2003. – V. 31 (4). – Pp. 715 – 732.

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ (КАЗУСІВ)

Для найбільш ефективного опанування юридичних навчальних дисциплін студенти мають вирішувати завдання, максимально наближені до тих, із якими стикається у професійній діяльності суддя, адвокат, юрисконсульт. Такими завданнями є казуси – описані в стислій формі практичні ситуації, що ґрунтуються на рішеннях суду або актуальних проблемах правозастосування, для вирішення яких студент застосовує спеціальний метод, що забезпечує: логічність викладу думок, детальне опрацювання всіх обставин справи, правильну юридичну кваліфікацію, розвиток навичок письма.

Казуси можуть вирішуватися за допомогою одного з двох методів: (1) експертного, що застосовується у випадку, якщо юрист надає правовий висновок (консультацію) з приводу вирішення практичної проблеми, як правило, відповідаючи на поставлені запитання клієнта; (2) судового, що застосовується для встановлення, упорядкування, оцінки складного матеріалу в рамках правового спору та може застосовуватися як суддею, так і адвокатом. Для судді судовий метод є найбільш швидким і найменш економічно витратним для сторін процесу способом прийняття законного і обґрунтованого рішення у справі. Адвокату цей метод буде корисним для визначення найбільш ефективного підходу при захисті прав і законних інтересів клієнтів. Щодо експертного методу, то він передбачає дещо спрощений порядок вирішення справи та надає відповідь на узагальнене питання: «Хто бажає одержати що, від кого і на підставі чого?».

Вирішення казусу за допомогою експертного методу передбачає проведення аналізу справи у такій послідовності: (1) встановлення фактичних відносин (що мало місце насправді у хронологічній послідовності), при цьому забороняється надання юридичної оцінки; (2) визначення завдань (запитань), які необхідно вирішити (надати відповідь) за результатами аналізу справи; формулювання гіпотези про варіант вирішення завдання – правова кваліфікація фактичних відносин (виявлення правової вимоги), а також проміжних результатів для її досягнення; (3) визначення та пояснення (тлумачення) правових передумов (правових норм) – підстав правової вимоги, цілей правового регулювання, встановлення ключових ознак правовідносин; (4) співставлення правових передумов із фактичними обставинами справи, тобто з'ясування того, чи підпадають фактичні обставини справи під елементи диспозиції норми закону, що була визначена як підстава правової вимоги; якщо є кілька підстав для пред'явлення вимоги, слід перевірити їх співвідношення між собою (виключають одна одну, застосовуються одночасно, чинять вплив одна на одну); (5) з'ясування заперечень, які можуть бути заявлені; (6) надання відповіді на запитання, поставлені у пункті 2, узагальнення та підготовка експертного висновку згідно з умовами справи. Експертний метод застосовується при вирішенні казусу за допомогою судового методу, коли суд мотивує ухвалене рішення.

Судовий метод вирішення казусу передбачає проведення аналізу справи в наступній послідовності: (1) точна ідентифікація сторін у справі, стислий опис справи, встановлення вимог і заперечень сторін, обставин, що не оспоруються та оспоруються сторонами; (2) процесуальні питання: перевіряємо наявність у позивача права вимоги і приймаємо рішення про перехід до наступного етапу перевірки чи про недопустимість позову; (3) правова позиція позивача: перевіряємо обґрунтованість позову і приймаємо рішення про перехід до наступного етапу перевірки чи про відмову в задоволенні позову; (4) правова позиція відповідача: перевіряємо істотність заперечень і приймаємо рішення про перехід до наступного етапу перевірки чи про задоволення позову; (5) дослідження доказів: визначаємо на кому лежить обов'язок доказування, перевіряємо представлені сторонами спору докази і приймаємо рішення у справі; (6) узагальнення та підготовка проекту судового рішення. Особливу увагу студенти мають приділяти підготовці мотивувальної частини судового рішення, мета якої полягає у переконанні сторони, що не одержала сатисфакції, не подавати апеляційну скаргу. В мотивувальній частині суд має пояснити

причини прийняття позову до розгляду, його обґрунтованість, правове регулювання спірних відносин, а також співставити позиції сторін з нормами закону.

Окремим видом самостійної роботи студентів є критичний аналіз судового рішення згідно з такими пунктами: (1) яке рішення ухвалив суд з точки зору дотримання норм матеріального права; (2) яке рішення ухвалив суд з точки зору дотримання норм процесуального права; (3) чи належним чином мотивоване рішення суду; (4) ваша думка щодо ухваленого рішення та зауваження.

Для успішного вирішення казусів необхідно дотримуватися таких загальних правил: - умови казусу не можуть змінюватися або розширено тлумачитися, всі факти вважаються встановленими; - студент повинен надавати відповідь тільки на поставлені у казусі запитання; - студент самостійно обирає метод, що застосовується для вирішення казусу, залежно від його умов та поставлених викладачем запитань; - казус вирішується у хронологічному порядку за всіма етапами експертного чи судового методу; - на одному етапі аналізу казусу не слід вирішувати питання, розв'язок яких належить до іншого етапу; - якщо казус містить багато запитань або якщо має місце декілька правових вимог, то стосовно кожної з них необхідно окремо ідентифікувати та пояснити правові передумови, співставивши їх із фактичними обставинами справи, та визначити проміжний результат; - для одержання позитивної оцінки недостатньо надати правильну відповідь на поставлене запитання, також слід визначити проблеми законодавства, судової практики (колізії, двозначні тлумачення, прогалини), для вирішення яких використати судову практику та думки науковців; - одним із основних показників при оцінці якості вирішення казусу є правильність і достатність аргументації, при цьому аргументи повинні наводитися в інтересах усіх сторін спору; - при співставленні правових передумов із фактичними обставинами справ слід чітко визначити метод тлумачення права, що застосовується (граматичний, історичний, систематичний, порівняльно-правовий); - вважається помилкою відтворення змісту норм закону, без пояснення важливості цього припису для вирішення казусу та зв'язку з аргументацією.

Приклади вирішення практичних завдань (казусів):

Завдання 1.

22.04.2015 р. між ПАТ «Руда» (далі – покупець) та ПрАТ «Гвинт» (далі – постачальник) укладено договір № 1 (далі – договір), відповідно до п. 1.1. якого постачальник зобов'язується передати, а покупець прийняти та оплатити вентиляторне обладнання (далі – обладнання) на умовах, передбачених цим договором. Даний договір діє до 21.04.2016 р., закінчення строку дії цього договору не звільняє сторін від виконання прийнятих на себе зобов'язань (у т.ч. гарантійних) за цим договором.

Пунктами 2.1., 2.2. договору передбачено, що кількість, номенклатура обладнання зазначається у специфікаціях до цього договору, які є невід'ємними частинами. Покупець має право в односторонньому порядку відмовитись від придбання усього або частини обладнання шляхом направлення постачальнику відповідного повідомлення з переліком обладнання, від поставки якого він відмовляється, не пізніше 10 календарних від дати поставки обладнання, зазначеного в повідомленні.

Постачальник має право здійснити поставку обладнання в інші строки виключно на підставі попереднього узгодження покупцем у письмовій формі. Постачальник зобов'язаний повідомити покупця щодо орієнтовної дати поставки обладнання не пізніше 15 календарних днів до дати поставки.

Пунктами 5.2., 6.3. договору передбачено, що оплата за поставлене обладнання буде здійснюватись протягом строку, зазначеного у специфікації, який обраховується з моменту поставки обладнання та надання документів, вказаних у п. 6.3. договору. Постачальник зобов'язаний надати покупцю до початку приймання обладнання оригінали наступних документів: рахунок на оплату обладнання, транспорті та супровідні

документи, пакувальні документи, сертифікат або паспорт якості постачальника або виробника (у разі, якщо постачальник не є виробником), сертифікат санітарно-гігієнічного висновку та сертифікат радіологічної безпеки (у випадках, передбачених законодавством), акт приймання-передачі обладнання (у 2-х примірниках), оформлений з боку постачальника. Постачальник зобов'язаний надати покупцю в електронній формі податкову накладну на всю суму виниклих у постачальника податкових зобов'язань відповідно до чинного законодавства України.

Між сторонами було укладено чотири специфікації до договору. Відповідно до умов специфікації під № 4 від 13.07.2015 р. на суму 2 340 000,00 грн, строк поставки – протягом 120 календарних днів з моменту направлення постачальнику письмової заявки покупця, підписаної уповноваженими посадовими особами. За цією специфікацією постачальник повинен був поставити покупцеві вентиляторну установку УЦВ-1322 у кількості 10 штук.

Відповідно до листа покупця № 79-9/127897 від 24.11.2015 р., покупець просив поставити наступне обладнання: вентиляторні циркуляційні установки УЦВ-1322 у кількості 5 штук згідно із Специфікацією № 4 договору. У разі не поставки до 28.12.2015 р. просив не поставляти обладнання, оскільки фінансування на закупівлю та оплату обладнання у 2016 р. не передбачено.

У відповідь на вказаний лист покупця постачальник направив на адресу покупця лист-відповідь № 562/1 від 28.12.2015 р., відповідно до якого згідно із умовами специфікації № 4 строк поставки товару – протягом 120 календарних днів з моменту направлення покупцем постачальнику письмової заявки. Заявка на поставку обладнання була отримана ПАТ «Гвинт» 04.12.2015 р. за допомогою електронної пошти. Таким чином, кінцевий строк поставки – 04.04.2016 р.

Листом від 13.01.2016 р. № 79-9/2002590 покупець відмовився від отримання циркуляційних вентиляторних установок УЦВ 1322 у кількості 5 штук.

Надайте юридичну консультацію ПрАТ «Гвинт» шляхом відповіді на такі запитання: (1) чи належним чином захищені інтереси постачальника як сторони договору № 1?; (2) чи може пункт 2.2 договору № 1 бути визнаний недійсним?

Вирішення:

Для вирішення даного казусу необхідно застосувати експертний метод, оскільки ПрАТ «Гвинт» (клієнт) поставив запитання, що мають характер юридичного консультування і для надання відповідей на які не потрібно звертатися до суду (ухвалення судового рішення). Тому слід проаналізувати справу у відповідності з етапами експертного методу в такій послідовності:

1) встановлення фактичних відносин:

Між покупцем і постачальником був укладений договір поставки вентиляторного обладнання строком на 1 рік 22.04.2015 р. А 13.07.2015 р. сторони уклали додаткову угоду у формі специфікації до договору, предметом якої є поставка 10 штук вентиляторних установок. Цією угодою був встановлений строк поставки – протягом 120 календарних днів з моменту направлення постачальнику письмової заявки покупця, підписаної уповноваженими посадовими особами. У межах цього строку постачальник зобов'язаний повідомити покупця щодо орієнтовної дати поставки обладнання не пізніше 15 календарних днів до дати поставки. Щодо можливості поставки обладнання в інші строки, то постачальник може це зробити виключно на підставі попереднього узгодження покупцем у письмовій формі.

Пунктом 2.2. договору передбачено, що покупець має право в односторонньому порядку відмовитись від придбання усього або частини обладнання шляхом направлення постачальнику відповідного повідомлення з переліком обладнання, від поставки якого він відмовляється, не пізніше 10 календарних від дати поставки обладнання, зазначеного в повідомленні.

На підставі специфікації до договору покупець направив постачальнику листа від 24.11.2015 р. щодо поставки обладнання у кількості 5 штук, встановивши граничний строк такої поставки – 28.12.2015 р. У разі не здійснення поставки у цей строк покупець відмовляється від купівлі 5 одиниць обладнання в 2016 р., оскільки фінансування на їх придбання у 2016 р. не передбачене.

У листі-відповіді від 28.12.2015 р. постачальник нагадав покупцеві, що строк поставки товару за договором становить 120 календарних днів з моменту направлення покупцем постачальнику письмової заявки. З огляду на те, що така заявка була отримана постачальником 04.12.2015 р., кінцевий строк поставки – 04.04.2016 р.

Листом від 13.01.2016 р. покупець відмовився від отримання циркуляційних вентиляторних установок у кількості 5 штук.

Таким чином, виходячи з фабули казусу можна визначити 2 проблеми: - порушення покупцем умов договору поставки щодо узгодження строків постачання обладнання; - покупець в односторонньому порядку відмовляється від придбання частини обладнання.

2) визначення завдань, які необхідно вирішити за результатами аналізу справи:

Клієнтом ПрАТ «Гвинт» були поставлені такі запитання: (1) чи належним чином захищені інтереси постачальника як сторони договору № 1?; (2) чи може пункт 2.2 договору № 1 бути визнаний недійсним?

Але цей перелік питань є неповним, адже клієнту має бути надана більш повна інформація щодо варіантів поведінки у відносинах із покупцем, і тому має бути розширений до наступних:

- чи належним чином захищені інтереси постачальника як сторони договору № 1? Ні, інтереси постачальника як сторони договору захищені не належним чином (гіпотеза).

- чи може бути договір поставки або додаткова угода до нього (специфікація) визнана недійсною? Ні, не можуть бути визнані недійсними (гіпотеза).

- чи може пункт 2.2 договору № 1 бути визнаний недійсним? Чи суперечить він нормам законодавства? Ні, не суперечить законодавству і не може бути визнаний недійсним (гіпотеза).

Мета клієнта як постачальника за договором – здійснити поставку всього обладнання, зазначеного в специфікації до договору поставки, у строки, визначені договором.

3) визначення та пояснення (тлумачення) правових передумов (правових норм) – підстав правової вимоги, цілей правового регулювання, встановлення ключових ознак правовідносин:

Відповідно до п. 1 ст. 638 Цивільного кодексу України договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору.

Статтею 628 Цивільного кодексу України, визначено, що зміст договору становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства.

Статтею 627 Цивільного кодексу України встановлено, що сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості.

При цьому, сутність свободи договору розкривається насамперед через співвідношення актів цивільного законодавства і договору: сторони мають право врегулювати ті відносини, які не визначені у положеннях актів цивільного законодавства, а також відступати від положень, що визначені цими актами і самостійно врегулювати свої відносини, крім випадків, коли в актах законодавства міститься пряма заборона відступів від передбачених ними положень або якщо обов'язковість положень актів цивільного законодавства впливає з їхнього змісту чи суті відносин між сторонами.

У своєму рішенні №7-рп/2013 від 11.07.2013 Конституційний суд України наголосив на тому, що свобода договору є однією із загальних засад цивільного законодавства.

Отже, сторони мають право закріпити в договорі поставки умови, що були визначені ними на власний розсуд і не суперечать законодавству.

Порядок відмови від договору регулюється загальними засадами цивільного права. Так, відповідно до ст. 525 Цивільного кодексу України одностороння відмова від зобов'язання або одностороння зміна його умов не допускається, якщо інше не встановлено договором або законом. Разом з тим, відповідно до ч. 1 ст. 615 Цивільного кодексу України у разі порушення зобов'язання однією стороною, друга сторона має право частково або в повному обсязі відмовитися від зобов'язання, якщо це встановлено договором або законом.

Одностороння відмова від договору, відповідно до змісту ч. 3 ст. 651 Цивільного кодексу України, безпосередньо тягне правові наслідки розірвання або зміни договору

Відповідно до ст. 712 Цивільного кодексу України За договором поставки продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму.

До договору поставки застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, якщо інше не встановлено договором, законом або не впливає з характеру відносин сторін.

Закріплення в договорі умови, що передбачає право сторони на односторонню відмову від зобов'язання, за загальним правилом не суперечить законодавству.

Відповідно до ст. 204 Цивільного кодексу України правочин є правомірним, якщо його недійсність прямо не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недійсним.

Відповідно до ст. 215 Цивільного кодексу України підставою недійсності правочину є недодержання в момент вчинення правочину стороною (сторонами) вимог, які встановлені частинами першою-третьою, п'ятою та шостою статті 203 цього Кодексу. Недійсним є правочин, якщо його недійсність встановлена законом (нікчемний правочин). У цьому разі визнання такого правочину недійсним судом не вимагається. Якщо недійсність правочину прямо не встановлена законом, але одна із сторін або інша заінтересована особа заперечує його дійсність на підставах, встановлених законом, такий правочин може бути визнаний судом недійсним (оспорюваний правочин).

Частиною 1 ст. 203 Цивільного кодексу України передбачено, що зміст правочину не може суперечити цьому Кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також моральним засадам суспільства.

Вирішуючи спір про визнання правочину недійсним, суду належить встановити наявність саме тих обставин, з якими закон пов'язує недійсність правочинів, зокрема: відповідність змісту правочину вимогам Цивільного кодексу України іншим актам цивільного законодавства, а також моральним засадам суспільства; правоздатність сторін правочину; свободу волевиявлення учасників правочину та відповідність волевиявлення їх внутрішній волі; спрямованість правочину на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним.

Відповідно до п. 2 постанови Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 №9 "Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними", судам необхідно враховувати, що згідно із статтями 4, 10 та 203 Цивільного кодексу України зміст правочину не може суперечити Цивільному кодексу України, іншим законам України, які приймаються відповідно до Конституції України та ЦК, міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актам Президента України, постановам Кабінету Міністрів України, актам інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим у випадках і в

межах, встановлених Конституцією України та законом, а також моральним засадам суспільства.

Згідно із п. 2.1 постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 №11 "Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними" вирішуючи спори про визнання правочинів (господарських договорів) недійсними, господарський суд повинен встановити наявність фактичних обставин, з якими закон пов'язує визнання таких правочинів (господарських договорів) недійсними на момент їх вчинення (укладення) і настання відповідних наслідків, та в разі задоволення позовних вимог зазначати в судовому рішенні, в чому конкретно полягає неправомірність дій сторони та яким нормам законодавства не відповідає оспорюваний правочин.

Відповідно до ст. 217 ЦК України недійсність окремої частини правочину не має наслідком недійсності інших його частин і правочину в цілому, якщо можна припустити, що правочин був би вчинений і без включення до нього недійсної частини.

Законодавство не містить такої підстави недійсності правочину як більш посилений захист інтересів однієї сторони зобов'язання у порівнянні з другою, коли одна сторона наділена правом на односторонню відмову від зобов'язання, а друга – ні.

Пункт 2.2. договору згідно з яким покупець має право в односторонньому порядку відмовитись від придбання усього або частини обладнання шляхом направлення постачальнику відповідного повідомлення з переліком обладнання, від поставки якого він відмовляється, не пізніше 10 календарних від дати поставки обладнання, зазначеного в повідомленні.

Пунктами 5.2., 6.3. договору передбачено, що оплата за поставлене обладнання буде здійснюватись протягом строку, зазначеного у специфікації, який обраховується з моменту поставки обладнання та надання документів, вказаних у п. 6.3. договору.

Згідно зі ст. 638 ЦК України, договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору.

Відповідно до постанови Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними» від 29.05.2013 р., ознаками правочину, що підпадає під дію статті 233 ЦК України, є вчинення особою правочину на вкрай не вигідних для себе умовах (зокрема, реалізації за низьку оплату майна, що має значну цінність), під впливом тяжкої для неї обставини (наприклад, під загрозою банкрутства) і добровільно, тобто за відсутності насильства, обману чи помилки, можливо, навіть з ініціативи самого позивача.

Згідно з постановою Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» від 06.11.2009 р., правочин може бути визнаний судом недійсним на підставі статті 233 ЦК, якщо його вчинено особою під впливом тяжкої для неї обставини і на вкрай не вигідних умовах, чим друга сторона правочину скористалася. Тяжкими обставинами можуть бути тяжка хвороба особи, членів її сім'ї чи родичів, смерть годувальника, загроза втратити житло чи загроза банкрутства та інші обставини, для усунення або зменшення яких необхідно укласти такий правочин.

Обставинами, що свідчать про укладення договору під впливом тяжкої обставини або на вкрай не вигідних умовах, можуть бути лише фактичні обставини, зокрема, реалізація за низьку оплату майна, що має значну цінність, загроза банкрутства підприємства.

4) співставлення правових передумов із фактичними обставинами справи:

Хоча за загальним правилом, встановленим ст. 525 ЦК України, одностороння відмова від зобов'язання, але норма цієї статті має диспозитивний характер і тому можливість такої відмови може бути встановлена в договорі. З огляду на те, що відсутні підстави вести мову про укладення договору на вкрай не вигідних умовах, під впливом тяжкої обставини або наявності інших підстав для визнання договору недійсним, пункт 2.2

договору поставки не може бути визнаний недійсний у зв'язку з відсутністю підстав для його недійсності.

Отже, сторони керуючись чинним законодавством України, самостійно врегулювали свої відносини при визначенні умов пункту 2.2. договору поставки від 22.12.2015 р., ними не було порушено загальних вимог, дотримання яких є необхідним для дійсності правочину, у розумінні ст. 203 ЦК України.

Договірні умови, що більшою мірою захищають законні інтереси однієї сторони зобов'язання, ніж іншої (не передбачена попередня оплата, право покупця в односторонньому порядку відмовитись від придбання усього або частини обладнання), не можуть свідчити про наявність підстав для визнання договору або окремих його умов недійсними. У фабулі казусу відсутня інформація про те, що вентиляторні установки купуються за низьку плату, значно меншу за їх матеріальну цінність, або при загрозі банкрутства.

5) з'ясування заперечень, які можуть бути заявлені:

Заперечення постачальника можуть ґрунтуватися на тому, що: - пункт 2.2 договору суперечить принципу рівності учасників цивільних правовідносин, а так само принципам розумності, добросовісності та справедливості, закріпленим у ст.ст. 3, 509, 627 ЦК України, а також, що договір укладено під впливом тяжкої обставини або на вкрай не вигідних умовах (якщо вони мали місце); - постачальник може подати зустрічний позов до покупця з вимогою відшкодування збитків, якщо їх заподіяння буде доведене (наприклад, якщо обладнання було виготовлене під замовлення та постачальник поніс витрати у зв'язку з його зберіганням і реалізацією), на підставі порушення покупцем умов специфікації щодо строків поставки.

6) надання відповіді на запитання, поставлені у пункті 2, узагальнення та підготовка експертного висновку згідно з умовами справи.

Таким чином, договір поставки та специфікація до нього більшою мірою захищають інтереси покупця, ніж постачальника, оскільки: - покупець має право в односторонньому порядку відмовитись від придбання усього або частини обладнання; - не передбачена попередня оплата товару, що поставляється.

Договір поставки, додаткова угода до нього (специфікація), як і пункт 2.2 договору не можуть бути визнані недійсними, оскільки не суперечать законодавству та були укладені з дотриманням засад цивільного законодавства.

Завдання 2.

15 червня 2015 року в газеті «Тетрадь» (випуск № 24/734), засновником та видавцем якої є ПрАТ «Вежа», в статті під назвою «В Киевской области производили фальшивые лекарства, которые убивают» було опубліковано інформацію про ТОВ «Меді». Так, у вказаній вище Статті зазначається наступне: «В Киевской области СБУ разоблачила цех по производству фальсифицированной медицинской продукции. Об атом «ДС» сообщили в ведомстве. 4 июня сотрудники отдела «К» управления Службы безопасности в Киеве и Киевской области на территории производства в городе Вишневом провели обыск в компании «Меді». По имеющейся в СБУ информации, сотрудники «Меді» на собственных мощностях организовали цех, в котором расходные материалы для медпроцедур, поставляемые из Египта, Китая и других стран, с нарушением санитарных норм распаковывались и маркировались как продукция немецкой фирмы «Би Браун» или собственного производства. В дальнейшем она поставлялась в государственные медицинские учреждения Полтавской, Днепропетровской, Киевской областей для проведения процедура гемодиализа. «Фальсифицированная ТОВ «Меді» продукция стала причиной как минимум 10 смертей пациентов в Днепропетровской городской больнице № 4. Кроме того, в результате махинаций государственному бюджету нанесены многомиллионные убытки», - сообщили в СБУ». Ці матеріали були отримані на підставі

договору про надання інформаційних матеріалів від 01.02.2002 р., укладеного з ПП «Інформаційне агентство «Роза».

У відповідь на запит ТОВ від 26.06.2015 Прес-центру СБУ повідомив таке: «В управлінні взаємодії із засобами масової інформації та громадськістю Апарату Голови Служби безпеки /України відсутня інформація щодо джерела та достовірності наведених даних у публікації».

Між тим, у вказаних у повідомленні закладах охорони здоров'я справді мали місце смерті пацієнтів, а керівники закладів, яким ТОВ «Меді» поставляло продукцію, придбану за прямими контрактами з німецькою компанією «B.Braun», неодноразово нагороджували директора ТОВ «Меді» грамотами за допомогу в розвитку медичної справи.

Чи є у ТОВ «Меді» підстави для звернення до суду? Якщо так, то яке рішення має ухвалити суд?

1) точна ідентифікація сторін у справі, стислий опис справи, встановлення вимог і заперечень сторін, обставин, що не оспорується та оспорується сторонами:

Позивач – ТОВ «Меді»

Відповідачі – ПрАТ «Вежа», ПП «Інформаційне агентство «Роза».

Суд – господарський суд за місцезнаходженням одного з відповідачів (за вибором позивача). Згідно зі ст. 15 ГПК України.

15 червня 2015 року в газеті «Тетрадь» (випуск № 24/734), засновником та видавцем якої є Приватне акціонерне товариство «Вежа», в статті під назвою «В Киевской области производили фальшивые лекарства, которые убивают» було опубліковано інформацію про Товариство з обмеженої відповідальністю «Меді». При цьому, матеріали для статті були надані ПП «Інформаційне агентство «Роза». Після публікації статті ТОВ «Меді» одержало СБУ підтвердження того, що дана інформація СБУ не поширювалася. Факти смерті пацієнтів у вказаних у повідомленні закладах охорони здоров'я дійсно мали місце, а керівники закладів, яким ТОВ «Меді» поставляло продукцію, придбану за прямими контрактами з німецькою компанією «B.Braun», неодноразово нагороджували директора ТОВ «Меді» грамотами за допомогу в розвитку медичної справи.

Вимоги позивача – позов про захист ділової репутації та спростування недостовірної інформації

Заперечення відповідачів – заперечення проти позову, оскільки опублікована інформація є оціночними судженнями

Обставин, що не оспорується сторонами – факт опублікування інформації, те, що дана інформація стосується саме ТОВ «Меді», відсутність згоди ТОВ «Меді» на опублікування цієї інформації, газета, в якій відповідний матеріал був опублікований, зміст інформаційного повідомлення, отримання матеріалу ПрАТ «Вежа» від ПП «Інформаційне агентство «Роза», факт смерті пацієнтів у закладах охорони здоров'я.

Обставин, що оспорується сторонами – правдивість змісту статті, джерело походження продукції ТОВ «Меді», опублікування матеріалу СБУ, нагородження директора ТОВ «Меді» грамотами за допомогу в розвитку медичної справи, заподіяння шкоди діловій репутації ТОВ «Меді».

2) процесуальні питання:

- ТОВ «Меді» є юридичною особою та має право виступати позивачем у суді. ПрАТ «Вежа» і ПП «Інформаційне агентство «Роза» є належними відповідачами, оскільки перше оприлюднило матеріал у газеті, а друге – надало даний матеріал.

- згідно зі ст.ст. 2, 12 ГПК України дана справа підсудна господарському суду.

- позивач має право вимагати захисту ділової репутації, оскільки в газеті «Тетрадь» опублікована стаття, матеріал якої присвячений саме ТОВ «Меді». На думку позивача, дана інформація не відповідає дійсності та завдає шкоди його діловій репутації. Згідно з п. 3 постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» від 27.02.2009 р., вибір способу захисту особистого немайнового права,

зокрема права на повагу до гідності та честі, права на недоторканість ділової репутації, належить позивачеві. При цьому суди повинні враховувати такі відмінності: а) при спростуванні поширена інформація визнається недостовірною, а при реалізації права на відповідь - особа має право на висвітлення власної точки зору щодо поширеної інформації та обставин порушення особистого немайнового права без визнання її недостовірною; б) спростовує недостовірну інформацію особа, яка її поширила, а відповідь дає особа, стосовно якої поширено інформацію.

- форма та зміст позовної заяви відповідають ст. 54 ГПК України. Позовна заява містить відомості про те, в який спосіб була поширена інформація (опублікована в газеті), що порушує особисті немайнові права позивача, наведений текст інформації поширеною відповідачем, із зазначенням дати (15 червня 2015 року), коли ця інформація була оприлюднена, також мають місце посилання на докази, що підтверджують кожну з таких обставин, а також зазначений спосіб захисту, в який позивач бажає захистити своє порушене право.

- сплачено судовий збір за подання позовної заяви немайнового характеру (спростування недостовірної інформації) у розмірі 1600 грн

3) правова позиція позивача:

Позивач вимагає захистити його ділову репутацію та спростувати недостовірну інформацію.

Позивач має право вимагати у суду захисту ділової репутації та спростування недостовірної інформації

Ст. 32 Конституції України встановлено, зокрема, що кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації.

Відповідно до ст. 94 ЦК України юридична особа має право на недоторканість її ділової репутації, на таємницю кореспонденції, на інформацію та інші особисті немайнові права, які можуть їй належати.

При цьому за змістом приписів статті 91 ЦК України право на спростування недостовірної інформації, передбачене статтею 277 ЦК України, належить не лише фізичним, але й юридичним особам у передбачених законом випадках, у тому числі як спосіб судового захисту проти поширення інформації, що шкодить діловій репутації господарюючого суб'єкта (підприємця) (п. 8 Інформаційного листа ВГСУ № 01-8/184 від 28.03.2007).

Згідно з п. 5 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 № 1 "Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи" вбачається, що відповідно до статей 94, 277 ЦК України фізична чи юридична особа, особисті немайнові права якої порушено внаслідок поширення про неї недостовірної інформації, має право на відповідь, а також на спростування цієї інформації.

Під діловою репутацією згідно з постановою Пленуму Верховного суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» від 27.02.2009 р. розуміється оцінка підприємницької, громадської, професійної чи іншої діяльності, яку здійснює підприємницьке товариство, фізична особа-підприємець, адвокат, нотаріус та інша особа як учасник суспільних відносин. Разом з тим, відповідно до Інформаційного листа Вищого Господарського Суду України від 28.03.2007 року № 01-8/184 «Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію» ділову репутацію юридичної особи становить престиж її фірмового (комерційного) найменування, та інших належних їй нематеріальних активів серед кола споживачів її товарів та послуг. Припиненням ділової репутації суб'єкта господарювання (підприємця) є поширення у будь-якій формі неправдивих, неточних або неповних відомостей, що

дискредитують спосіб ведення чи результати його господарської (підприємницької) діяльності, у зв'язку з чим знижується вартість його нематеріальних активів.

Зі змісту п.п. 6, 15 постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» від 27.02.2009 р. слідує, що недостовірна інформація – це інформація, що не відповідає дійсності або викладена неправдиво, тобто містить відомості про події та явища, яких не існувало взагалі або які існували, але відомості про них не відповідають дійсності (неповні або перекручені) та порушує немайнові права особи, якої ці відомості стосуються. А поширення інформації – це доведення її до відома хоча б одній особі у будь-який спосіб.

Відповідно до ст. 277 ЦК України спростування недостовірної інформації здійснюється особою, яка поширила інформацію. Спростування недостовірної інформації здійснюється незалежно від вини особи, яка її поширила. Спростування недостовірної інформації здійснюється у такий же спосіб, у який вона була поширена.

Позов пред'явлено до належного відповідача, оскільки згідно зі ст. 33 Закону України «Про інформаційні агентства» громадяни, юридичні особи, державні органи і органи місцевого самоврядування, а також їх уповноважені представники мають право вимагати від інформаційного агентства спростування розповсюджених про них відомостей, що не відповідають дійсності, принижують їх честь та гідність. Інформаційними агентствами є зареєстровані як юридичні особи суб'єкти інформаційної діяльності, що діють з метою надання інформаційних послуг. При цьому, інформація, що не відповідає дійсності, має бути спростована як інформаційним агентством, так і розповсюджувачем цієї інформації.

Редакція, журналіст не несуть відповідальності за публікацію відомостей, які не відповідають дійсності, принижують честь і гідність громадян і організацій, порушують права і законні інтереси громадян або являють собою зловживання свободою діяльності друкованих засобів масової інформації і правами журналіста, якщо ці відомості одержано від інформаційних агентств або від засновника (ст. 42 Закону України «Про друковані засоби масової інформації»).

Відповідачами було вчинене деліктне правопорушення, що виявилось в поширенні інформації, яка не відповідає дійсності, що порушило право позивача на недоторканість ділової репутації

Відповідно до п. 15 постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» від 27.02.2009 р., в даному випадку необхідно встановити юридичний склад правопорушення, наявність якого може бути підставою для задоволення позову, що є сукупністю таких обставин: а) інформація була поширена інформаційним агентством ПП «Інформаційне агентство «Роза» шляхом її передачі розповсюджувачу інформації ПрАТ «Вежа», яке, в свою чергу, поширило інформацію серед невизначеного кола осіб опублікувавши її в газеті «Тетрадь»; б) поширена інформація стосується ТОВ «Меді»; в) поширення саме недостовірної інформації, а саме, організації ТОВ «Меді» роботи цеху з виробництва фальсифікованої медичної продукції, поставки цієї продукції в державні медичні заклади, що призвело до щонайменше 10 смертей пацієнтів і заподіяння збитків державному бюджету; г) поширення інформації заподіяло шкоду діловій репутації ТОВ «Меді», оскільки відбулася його дискредитація як суб'єкта господарювання серед постачальників, замовників і споживачів.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» забороняється використання друкованих засобів масової інформації для заподіяння шкоди честі і гідності особи.

Згідно зі ст. 34 ГК України поширення у будь-якій формі неправдивих, неточних або неповних відомостей, пов'язаних із особою чи діяльністю суб'єкта господарювання, які

завдали або могли завдати шкоди діловій репутації суб'єкта господарювання, є також дискредитацією суб'єкта господарювання.

Спростування аргументів відповідача про те, що поширена інформація є оціночним судженням, а не фактичним твердженням

Згідно зі ст. 19 постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» від 27.02.2009 р., для визнання поширеної інформації недостовірною слід з'ясувати, чи є вона фактичним твердженням, чи оціночним судженням. Оціночними судженнями, за винятком образи чи наклепу, є висловлювання, які не містять фактичних даних, зокрема критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, з огляду на характер використання мовних засобів, зокрема гіпербол, алегорій, сатири. Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості (ст. 47-1 Закону України «Про інформацію»).

Тобто, оціночні судження передбачають надання суб'єктивної оцінки певним фактичним даним з використанням мовних засобів, натомість фактичні твердження – суто відомості про факти. В публікації в газеті «Тетрадь» матеріал представлений як факти про діяльність ТОВ «Меді» (наприклад, «В Киевской области СБУ разоблачила цех по производству фальсифицированной медицинской продукции», «Фальсифицированная ТОВ «Меді» продукция стала причиной как минимум 10 смертей пациентов»).

4) правова позиція відповідача ПрАТ «Вежа»:

ПрАТ «Вежа» має законне право як засновник друкованого засобу масової інформації «Тетрадь» вільно і незалежно шукати, одержувати, фіксувати, зберігати, використовувати та поширювати будь-яку інформацію за допомогою друкованих засобів масової інформації, крім випадків, визначених законом, коли обмеження цього права необхідно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя (ст. 2 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»). Друковані засоби масової інформації є вільними. Не допускається вимога попереднього погодження повідомлень і матеріалів, які поширюються друкованими засобами масової інформації, а також заборона поширення повідомлень і матеріалів з боку посадових осіб державних органів, підприємств, установ, організацій або об'єднань громадян, крім випадків, коли посадова особа є автором поширюваної інформації чи дала інтерв'ю.

Дані положення знаходять підтвердження і в інших актах законодавства.

Згідно зі ст. 34 Конституції України, кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір. Відповідно до ч. 1 ст. 200 ЦК України, інформацією є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Як визначено ст. 5 Закону України "Про інформацію", кожна особа має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів. Реалізація права на інформацію не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб.

Тобто, попереднє узгодження інформаційного матеріалу з ТОВ «Меді» не передбачене законом.

Крім того, редакційну політику реалізує редактор (головний редактор), керує діяльністю редакції. А журналіст наділений правом на вільне одержання, використання, поширення (публікацію) та зберігання інформації.

Опублікований у газеті матеріал містить суто оціночні судження (критична оцінка журналістом фактів, наданих ПП «Інформаційне агентство «Роза», також при написанні статті були уточнення «по имеющейся в СБУ информации»), що згідно з п. 19 постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» від 27.02.2009 р. не можуть виступати підставою для звернення до суду з позовом про захист ділової репутації. Тому ПрАТ «Вежа» не може нести відповідальність за законність матеріалів, наданих ПП «Інформаційне агентство «Роза» та опублікованих журналістами.

4) правова позиція відповідача ПП «Інформаційне агентство «Роза»:

ПП «Інформаційне агентство «Роза» має договірні відносини з ПрАТ «Вежа» починаючи з 2002 р. Матеріал, опублікування якого стало підставою для позову ТОВ «Меді», був переданий ПрАТ «Вежа» і ПП «Інформаційне агентство «Роза» не поширювався. А відповідно до п. 9 постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» від 27.02.2009 р. відповідачами у справі про захист гідності, честі чи ділової репутації є фізична або юридична особа, яка поширила недостовірну інформацію. Вперше ця інформація була опублікована СБУ, після чого ПП «Інформаційне агентство «Роза» передало її ПрАТ «Вежа». Таким чином, за достовірність інформації, поширеної у статті газети «Тетрадь», має нести відповідальність СБУ.

5) дослідження доказів:

Щодо обов'язку доказування, то позивач повинен довести факт поширення недостовірних відомостей ПрАТ «Вежа» і ПП «Інформаційне агентство «Роза», а відповідачі, в свою чергу, мають доводити правдивість даної інформації.

Докази на користь позивача:

- пояснення представника позивача
- випуск № 24/734 газети «Тетрадь»
- лист Прес-центру СБУ від 26.06.2015 р.
- договір про надання інформаційних матеріалів від 01.02.2002 р.
- договори, укладені з німецькою компанією «B.Braun»
- грамоти директора ТОВ «Меді» за допомогу в розвитку медичної справи

Докази на користь відповідачів:

поясненнями представників відповідачів

6) узагальнення та підготовка проекту судового рішення:

1. Позовні вимоги задовольнити.

2. Визнати такою, що є недостовірною, не відповідає дійсності та принижує ділову репутацію ТОВ «МЕДІ» інформацію, опубліковану ПрАТ «Вежа» в газеті «Тетрадь» у випуску № 24/734 від 15.06.2015 р. під заголовком «В Киевской области производили фальшивые лекарства, которые убивают», а саме: *«В Киевской области СБУ разоблачила цех по производству фальсифицированной медицинской продукции. Об этом «ДС» сообщили в ведомстве. 4 июня сотрудники отдела «К» управления Службы безопасности в Киеве и Киевской области на территории производства в городе Вишневом провели обыск в компании «Меді». По имеющейся в СБУ информации, сотрудники «Меді» на собственных мощностях организовали цех, в котором расходные материалы для медпроцедур, поставляемые из Египта, Китая и других стран, с нарушением санитарных норм распаковывались и маркировались как продукция немецкой фирмы «Би Браун» или собственного производства. В дальнейшем она поставлялась в государственные медицинские учреждения Полтавской, Днепропетровской, Киевской областей для проведения процедуры гемодиализа. «Фальсифицированная ТОВ «Меді» продукция стала*

причиной как минимум 10 смертей пациентов в Днепропетровской городской больнице № 4. Кроме того, в результате махинации государственному бюджету нанесены многомиллионные убытки», - сообщили в СБУ».

3. Зобов'язати ПП «Інформаційне агентство «Роза» з моменту набрання рішення законної сили спростувати недостовірну інформацію стосовно ТОВ «МЕДІ» шляхом публікації у найближчому номері газети «Тетрадь» резолютивної частини рішення суду з даної справи, яке має бути набрано тим самим шрифтом та розміщене на тому самому місці шпальти газети «Тетрадь», на якому у випуску № 24/734 від 15.06.2015 р. на сторінці 4 містилася стаття під назвою «В Киевской области производили фальшивые лекарства, которые убивают».

4. Зобов'язати ПрАТ «Вежа» з моменту набрання рішення законної сили опублікувати спростування недостовірної інформації стосовно ТОВ «МЕДІ» шляхом публікації у найближчому номері газети «Тетрадь» резолютивної частини рішення суду з даної справи, яке має бути набрано тим самим шрифтом та розміщене на тому самому місці шпальти газети «Тетрадь» на якому у випуску № 24/734 від 15.06.2015 р. на сторінці 4 містилася стаття під назвою «В Киевской области производили фальшивые лекарства, которые убивают».

5. Стягнути із ПрАТ «Вежа» (01135, м. Київ, вул. Павлівська, 29, код ЄДРПОУ 31201893) на користь ТОВ «МЕДІ» (08133, Київська обл., Києво-Святошинський район, м. Вишневе, вул. Чорновола, 1А, код ЄДРПОУ 384767184) судовий збір у розмірі 800 грн.

6. Стягнути із ПП «Інформаційне агентство «Роза» (01135, м. Київ, вул. Павлівська, 29, код ЄДРПОУ 31815928) на користь ТОВ «МЕДІ» (08133, Київська обл., Києво-Святошинський район, м. Вишневе, вул. Чорновола, 1А, код ЄДРПОУ 384767184) судовий збір у розмірі 800 грн.

6. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Опис предмета курсу

Курс	Напрямок, рівень вищої освіти	Характеристика навчального курсу (структура залікового кредиту)
Кількість кредитів ECTS: 3 Загальна кількість годин: 90 Тижневих годин: 4	0304 «Право» 6.030401 «Правознавство» «Бакалавр»	Обов'язкова: РОЗДІЛ I Лекції: 8 Практичні заняття: 8 Самостійна робота: 28 РОЗДІЛ II Лекції: 6 Практичні заняття: 8 Самостійна робота: 32 Види контролю: залік

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І УМІНЬ СТУДЕНТІВ

I. Загальні положення

1.1. Критерії оцінювання знань і умінь студентів з навчальної дисципліни «Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях» розроблені у відповідності «Положення про організацію освітнього процесу в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого», затвердженого наказом ректора університету від 26 червня 2015 р. № 128, «Положення про моніторинг знань студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», затвердженого наказом ректора університету від 26 червня 2015 р. № 127.

1.2. Критерії оцінювання знань і умінь студентів з навчальної дисципліни «Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях» затверджені на засіданні кафедри цивільного, господарського та екологічного права (протокол № __ від __ _____ 2016 р.).

1.3. Навчальна дисципліна «Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях» викладається протягом 8-ого семестру на 4-му курсі бакалаврату. Оцінювання рівня знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) та виконання індивідуальної роботи.

1.4. Залік виставляється за результатами роботи на лекціях та практичних заняттях та виконання індивідуальної роботи. Мінімальна кількість балів для заліку дорівнює 60-ти балам.

1.5. Оцінювання протягом вивчення дисципліни здійснюється шляхом підсумовування результатів разом за 100-бальною шкалою. Завдання ПК оцінюються як підсумок результатів оцінювання роботи студента на лекціях та практичних заняттях в діапазоні від 0 до 70 балів. Виконання індивідуальної роботи оцінюється від 0 до 30 балів.

II. Критерії оцінювання знань і умінь студентів при поточному контролі (ПК)

2.1. Курс навчальної дисципліни «Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях» поділений за окремими темами на 2 логічно завершені блоки навчального матеріалу. Загальна кількість балів за ПК складає 70 балів.

2.2. Об'єктами оцінювання знань студентів за ПК з навчальної дисципліни «Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях» є успішність освоювання знань та набуття навичок за результатами практичних занять (від 0 до 60 балів) та систематичність і активність роботи на лекціях (від 0 до 10 балів).

2.3. Критеріями оцінювання знань за ПК є успішність освоювання знань та набуття навичок на лекціях та практичних заняттях, що включає систематичність їх відвідування, здатність студента засвоювати категоріальний апарат, вміння орієнтуватися у змісті чинних нормативних актів, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладення учбового матеріалу,

навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на практичних заняттях, рівень знань за результатами опитування на практичних заняттях, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань).

2.4. Кожен логічно завершений блок навчального матеріалу за навчальною дисципліною може бути оцінений викладачем від 0 до 30 балів за результатами роботи студента на практичних заняттях.

З метою контролю рівня знань студентів за кожним логічно завершеним блоком навчального матеріалу можуть проводитись контрольні (тестові) завдання, колоквіуми, здійснюватися інші підсумкові заходи контролю за формою, обраною викладачем. Результати цих заходів враховуються викладачем при оцінці роботи студентів на практичних заняттях.

2.5. Розрахункова шкала для оцінювання роботи студентів на практичних заняттях:

кількість балів	критерії оцінювання
30	Систематичне відвідування практичних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин; відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважних причин; вирішення завдань до кожного практичного завдання; висока активність роботи на практичних заняттях; засвоєння всього матеріалу тем змістовного модуля; повні та обґрунтовані відповіді при розв'язанні завдань (казусів); здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання; уміння опрацьовувати та застосовувати акти законодавства, що регламентують діяльність господарських організацій і підприємств; обізнаність із постановами та роз'ясненнями вищих судових інстанцій; уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми; вміння мислити абстрактно та узагальнено; здатність публічно представити матеріал.
25	Систематичне відвідування практичних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин; відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважних причин; вирішення завдань до кожного практичного завдання; висока активність роботи на практичних заняттях; засвоєння всього матеріалу тем змістовного модуля; повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при розв'язанні завдань (казусів); здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання; уміння опрацьовувати та застосовувати акти законодавства, що регламентують діяльність господарських організацій і підприємств; обізнаність із постановами та роз'ясненнями вищих судових інстанцій; уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми; здатність публічно представити матеріал.
20	Наявність пропущених практичних занять; відпрацювання тем пропущених практичних занять; вирішення завдань до кожного практичного завдання; активна робота на практичних заняттях; засвоєння основних положень тем змістовного модуля; допущення декількох незначних помилок при розв'язанні завдань (казусів); здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання; уміння опрацьовувати та застосовувати акти законодавства, що регламентують діяльність господарських організацій і підприємств; обізнаність із постановами та роз'ясненнями вищих судових інстанцій; здатність публічно представити матеріал.

15	Наявність пропущених практичних занять; відпрацювання тем пропущених практичних занять; епізодична відсутність рішень завдань (казусів); участь у роботі на практичних заняттях; засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного модуля; неповні відповіді при розв'язанні завдань (казусів); складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання; певні складності при застосуванні актів законодавства, що регламентують діяльність господарських організацій і підприємств; здатність публічно представити матеріал.
10	Несистематичне відвідування практичних занять, відсутність на заняттях без поважних причин; наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених практичних занять; епізодична відсутність рішень завдань (казусів); участь у роботі на практичних заняттях; засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного модуля; неповні відповіді, допущення помилок при розв'язанні завдань (казусів); великі складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання; певні складності при застосуванні актів законодавства, що регламентують діяльність господарських організацій і підприємств; невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
5	Епізодичне відвідування практичних занять, відсутність на заняттях без поважних причин; наявність невідпрацьованих тем пропущених практичних занять; епізодична відсутність рішень завдань (казусів); пасивна робота на практичних заняттях (участь у роботі останніх лише за наявності стимулу з сторони викладача); наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного модуля; неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при розв'язанні завдань (казусів); невміння визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання; невпевнені навички застосування актів законодавства, що регламентують діяльність господарських організацій і підприємств; невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
0	Систематичні пропуски практичних занять без поважних причин; теми пропущених практичних занять не відпрацьовані; систематична відсутність рішень завдань (казусів); пасивність у роботі на практичних заняттях; відсутність знань за темами змістовного модуля; неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при розв'язанні завдань (казусів); нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання; відсутність навичок застосування актів законодавства, що регламентують діяльність господарських організацій і підприємств; невміння публічно представляти матеріал.

2.6. Систематичність та активність роботи на лекціях оцінюється викладачем від 0 до 10 балів виходячи з наступних критеріїв:

10 балів - у разі відвідування (відпрацювання пропущених) студентом усіх лекцій з навчальної дисципліни протягом семестру та роботи на них;

0 балів – у разі наявності пропущених (невідпрацьованих пропущених) лекцій з навчальної дисципліни протягом семестру або відсутність активності в освоєнні навчального матеріалу на них.

Оцінка визначається викладачем, який веде практичні заняття, на підставі даних журналу академічної групи та інформації, наданої лектором, на останньому практичному занятті відповідного семестру та включається до оцінки за ПК поточного семестру (навчального року).

2.7. Результати оцінювання роботи студентів фіксуються у журналі обліку роботи викладача, відповідній відомості та оприлюднюються за допомогою електронної системи контролю навчання.

2.8. Підсумковий бал за результатами ПК та залік виставляються на останньому практичному занятті відповідного семестру.

2.9. До заліку допускаються студенти, які були присутніми не менш на 70 відсотках лекційних занять з навчальної дисципліни (з урахуванням відпрацьованих), виконали індивідуальну роботу і набрали не менше мінімально необхідної кількості балів за результатами роботи на практичних заняттях і виконання індивідуальної роботи (60 балів).

2.10. Переведення оцінки за 100-бальною шкалою здійснюється відповідно до критеріїв, встановлених «Положення про моніторинг знань студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», затвердженого наказом ректора університету від 26 червня 2015 р. № 127.

2.9. Студенти, знання яких оцінені мінімально необхідною для отримання заліку кількістю балів і вище, не мають права на виконання додаткових завдань для підвищення отриманої кількості балів.

2.10. Студенти, які були відсутні на лекції або практичному занятті, або отримали незадовільну оцінку, відпрацьовують пропущене заняття (незадовільну оцінку) викладачу, який веде відповідні заняття у дні його консультацій за графіком, затвердженим кафедрою.

Для відпрацювання занять студент зобов'язаний надати виконане завдання (вирішені задачі, конспект лекції) та індивідуально виконане завдання за темою заняття, яке відпрацьовується (анотації прочитаної додаткової літератури з курсу, презентація доповіді за темою, реферат, есе тощо) та продемонструвати належний рівень теоретичної підготовки за темою заняття, яке відпрацьовується.

III. Критерії оцінювання знань і умінь студентів при виконанні індивідуальної роботи

3.1. Виконання індивідуальної роботи оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів, з яких від 0 до 20 балів може бути оцінена індивідуальна робота наукового характеру (наукові статті, наукові доповіді, тези доповіді на конференції, есе тощо) та від 0 до 10 балів – індивідуальна робота теоретично-прикладного характеру (узагальнення судової практики, анотації спеціалізованої літератури, складання термінологічного словника, огляду нормативних джерел регулювання окремих правових інститутів).

3.2. Індивідуальна робота студентів з навчальної дисципліни «Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях» виконується у формі:

- 3.2.1. наукової статті;
- 3.2.2. наукової доповіді;
- 3.2.3. тез наукової доповіді на конференції;
- 3.2.4. узагальнення судової практики з корпоративних, трудових, договірних, адміністративних та інших спорів;
- 3.2.5. есе за вузькоспеціальною проблематикою;
- 3.2.6. анотації прочитаної додаткової літератури з курсу, у т.ч. іноземної;
- 3.2.7. термінологічного словника.

3.3. Враховуючи різноманіття форм індивідуальної роботи, і той факт, що остання оцінюється в діапазоні від 0 до 20 (0 до 10) балів, пропонуються як критерії її оцінювання використовувати такі показники:

- складність форми обраної студентом індивідуальної роботи;
- ступінь самостійності виконання роботи;
- творчий характер роботи;
- внутрішня послідовність, логічність і завершеність роботи.

3.4. Форми індивідуальної роботи, зазначені в пунктах 3.2.1.-3.2.4. характеризуються підвищеною складністю, тому оцінюються більш високою кількістю балів.

Форми індивідуальної роботи, зазначені в пунктах 3.2.5-3.2.7., не відрізняються складністю, тому оцінюються меншою кількістю балів.

3.5. Розрахункова шкала для оцінювання індивідуальної роботи студента:

Кількість балів		Критерії оцінювання
робота наукового характеру	робота теоретично-прикладного характеру	
20	10	Обрана студентом форма індивідуальної роботи характеризується підвищеною складністю (п. 3.2.1.-3.2.4.); робота має самостійний, творчий характер; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
15		Обрана студентом форма індивідуальної роботи характеризується підвищеною складністю (п. 3.2.1.-3.2.4.); робота має самостійний характер; робота містить протиріччя, відсутня достатня аргументація висновків та завершеність у них.
10	5	Робота має самостійний характер, але містить хибні та неаргументовані висновки або не враховані зміни поточного законодавства.
5		Робота не має самостійного характеру, містить хибні та неаргументовані висновки, не враховані зміни поточного законодавства.
0	0	Робота не має самостійного характеру, містить хибні та неаргументовані висновки, протиріччя з положеннями чинного законодавства; не відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду робіт.
		Індивідуальна робота не виконана

8. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, УСТАНОВАХ, ОРГАНІЗАЦІЯХ»

1. Роль і значення діловодства в системі правової роботи.
2. Поняття та форми здійснення діловодства.
3. Способи організації документообігу в господарській організації.
4. Сутність і значення інструкції з діловодства в системі локальних нормативних актів.
5. Основні підходи до реєстрації різних видів документів на підприємстві.
6. Класифікація документів господарських організацій.
7. Поняття, ознаки та реквізити протоколів.
8. Поняття, ознаки та реквізити службових листів.
9. Поняття, ознаки та реквізити наказів (розпоряджень).
10. Правила оформлення реквізитів документів.
11. Поняття та правове значення реквізитів документів.
12. Види реквізитів документів.
13. Особливості розміщення реквізитів підпис і відбиток печатки на документі.
14. Особливості розміщення реквізитів назва виду документа, заголовок до тексту документа, прізвище виконавця і номер його телефону.
15. Особливості розміщення реквізитів текст документа, відмітка про наявність додатків, відмітка про засвідчення копії.
16. Особливості розміщення реквізитів гриф погодження документа, гриф затвердження документа, гриф обмеження доступу.
17. Особливості розміщення реквізитів резолюція, відмітка про контроль, візи документа.
18. Особливості розміщення реквізитів адресат, місце складання або видання документа, дата документа, реєстраційний індекс документа.
19. Особливості розміщення реквізитів відмітка про виконання документа і направлення його до справи, відмітка про наявність документа в електронній формі, відмітка про надходження документа до організації, запис про державну реєстрацію документа
20. Особливості розміщення реквізитів найменування установи, довідкові дані про установу.
21. Особливості організації діловодства в судах.
22. Особливості організації діловодства в органах державної влади та місцевого самоврядування.
23. Особливості організації діловодства на підприємствах.
24. Організація роботи зі зверненнями громадян на підприємстві.
25. Правила діловодства у роботі зі зверненнями громадян.
26. Правове забезпечення доступу до публічної інформації про діяльність господарських організацій.
27. Поняття, ознаки та види публічної інформації.
28. Правовий статус розпорядників публічної інформації.
29. Правове забезпечення доступу до інформації про використання публічних коштів.
30. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про звернення громадян.
31. Претензійно-позовна робота як основний напрямок правової роботи.
32. Поняття, зміст та нормативно-правова основа претензійно-позовної роботи.
33. Функції та напрями претензійно-позовної роботи.
34. Організація обліку та аналізу претензійно-позовної роботи на підприємстві.
35. Особливості порядку розгляду претензій.
36. Особливості порядку пред'явлення претензій.
37. Особливості порядку пред'явлення позовів.
38. Правові засоби запобігання корупції на локальному рівні.
39. Антикорупційна політика як самостійний напрям правової роботи на підприємстві.
40. Правові вимоги до антикорупційних програм господарських організацій.
41. Правовий статус уповноваженої особи або підрозділу підприємства з питань запобігання корупції.

42. Правове забезпечення захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в діяльності господарських організацій.
43. Ділова репутація як нематеріальний актив суб'єктів господарювання.
44. Правові засоби індивідуалізації учасників та товарів господарських відносин.
45. Особливості юридичного захисту ділової репутації суб'єктів господарювання.
46. Порядок реєстрації прав на торговельну марку (знак для товарів і послуг).
47. Порядок одержання патенту на винахід і корисну модель.
48. Поняття, ознаки та зміст правової роботи.
49. Види правової роботи.
50. Суб'єкти правової роботи в сфері господарювання.
51. Правове регулювання відносин щодо здійснення правової роботи на підприємствах.
52. Особливості організації правової роботи в об'єднаннях або групах підприємств.
53. Система кваліфікаційних і професійних вимог до юрисконсульта.
54. Посадова інструкція юрисконсульта.
55. Посади, які можуть займати юрисконсульти на підприємствах.
56. Права та обов'язки юрисконсульта та юридичної служби підприємства.
57. Правовий статус юридичних служб господарських організацій.
58. Положення про юридичну службу господарської організації.
59. Положення про порядок здійснення претензійно-позовної роботи.
60. Структура юридичної служби господарської організації.
61. Завдання, що покладаються на юридичну службу господарської організації.
62. Особливості роботи юридичних служб у державному секторі економіки.
63. Особливості взаємовідносин юрисконсульта та юридичної служби з іншими посадовими особами та структурними підрозділами підприємства.
64. Правове забезпечення заходів заснування господарських організацій.
65. Локальна нормотворчість як напрям правової роботи.
66. Класифікація локальних нормативних актів.
67. Поняття та види організаційно-правових документів.
68. Поняття та види організаційно-розпорядчих документів.
69. Поняття та види установчих документів господарських організацій.
70. Локальні нормативні акти, що визначають організаційну структуру підприємства.
71. Локальні нормативні акти, що визначають порядок роботи підприємства чи виконання певних господарських операцій.
72. Основні правила ефективного корпоративного управління господарськими організаціями.
73. Нормативне забезпечення правового статусу внутрішніх і відокремлених підрозділів підприємств.
74. Модельний статут: поняття, ознаки, співвідношення з іншими видами установчих документів.
75. Особливості державної реєстрації суб'єктів господарювання.
76. Основні етапи створення суб'єкта господарювання.
77. Статус Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців і система відомостей, що він містить.
78. Система засобів обліку та контролю господарської діяльності.
79. Правове значення Класифікації видів економічної діяльності.
80. Правове значення Державного класифікатора продукції та послуг.
81. Правове значення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.
82. Система спеціальних дозволів на здійснення господарської діяльності.
83. Правові особливості участі в управлінні господарськими товариствами.
84. Особливості реорганізації суб'єктів господарювання.
85. Правовий режим захисту комерційної таємниці в господарській організації.
86. Поняття, ознаки та види комерційної таємниці.
87. Відмежування комерційної таємниці від інших відомостей.
88. Місце комерційної таємниці в системі правової охорони інтелектуальної власності.
89. Адміністративний спосіб захисту комерційної таємниці.
90. Юрисдикційний спосіб захисту комерційної таємниці.
91. Особливості корпоративного захисту комерційної таємниці: основні проблеми.

92. Внутрішньогосподарські правові засоби захисту комерційної таємниці та їх різновиди.
93. Проблеми корпоративної безпеки підприємств.
94. Шляхи юридичного захисту корпоративної безпеки підприємств.
95. Законні способи поглинання суб'єктів господарювання.
96. Поняття та види недружніх поглинань суб'єктів господарювання (рейдерства).
97. Передумови виникнення корпоративних конфліктів.
98. Зловживання процедурою банкрутства і правові засоби гарантування законності.
99. Правові засоби забезпечення корпоративної безпеки.
100. Правовий статус кадрових служб (служб управління персоналом) господарських організацій.
101. Положення про кадрову службу підприємства.
102. Роль юрисконсульта в організації здійснення кадрової роботи на підприємстві.
103. Характеристика професій працівників кадрових служб.
104. Система локальних нормативних актів, що регламентують трудові відносини.
105. Проблеми правового супроводу кадрової роботи в господарських організаціях.
106. Проблеми розмежування трудових договорів, цивільно-правових і господарських угод.
107. Правові засоби регулювання зміни чисельності працівників у процесі здійснення господарської діяльності.
108. Особливості правового статусу працівників під час провадження у справі про банкрутство.
109. Юридична відповідальність за порушення трудового законодавства.
110. Поняття та правове значення договірної роботи на підприємстві.
111. Завдання та основні напрями договірної роботи.
112. Організаційні форми здійснення договірної роботи.
113. Класифікація господарських договорів.
114. Особливості правового регулювання договірної роботи на локальному рівні.
115. Порядок візування договорів.
116. Контроль здійснення договірної роботи.
117. Договір і технічне завдання: співвідношення понять.
118. Особливості обліку договорів на підприємстві.
119. Основні етапи договірної роботи.
120. Проблеми узгодження проекту договору сторонами.
121. Особливості договірної роботи на підприємстві.
122. Правові основи державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
123. Система органів державної влади, що здійснюють регулювання господарських відносин.
124. Загальні правила щодо проведення заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
125. Особливості здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
126. Порядок відбору зразків продукції під час виконання заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
127. Правове регулювання здійснення заходів державного нагляду (контролю) у певних сферах господарської діяльності.
128. Система контролю якості продукції: підтвердження відповідності та ринковий нагляд.
129. Особливості ліцензування господарської діяльності.
130. Правова характеристика системи державного санітарно-епідеміологічного нагляду.

9. ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОБІТ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, УСТАНОВАХ, ОРГАНІЗАЦІЯХ»

1. Роль і значення діловодства в системі правової роботи.
2. Способи організації документообігу в господарській організації.
3. Особливості організації діловодства в судах.
4. Особливості організації діловодства в органах державної влади та місцевого самоврядування.
5. Особливості організації діловодства на підприємствах.
6. Правове забезпечення доступу до публічної інформації про діяльність господарських організацій.
7. Функції та напрями претензійно-позовної роботи.
Претензійно-позовна робота як основний напрямок правової роботи.
8. Особливості пред'явлення та розгляду претензій.
9. Особливості позовної роботи на підприємстві.
10. Правові засоби запобігання корупції на локальному рівні.
11. Антикорупційна політика як самостійний напрям правової роботи на підприємстві.
12. Правові вимоги до антикорупційних програм господарських організацій.
13. Правове забезпечення захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в діяльності господарських організацій.
14. Ділова репутація як нематеріальний актив суб'єктів господарювання.
15. Правові засоби індивідуалізації учасників та товарів господарських відносин.
16. Особливості юридичного захисту ділової репутації суб'єктів господарювання.
17. Правова робота в господарських організаціях.
18. Система кваліфікаційних і професійних вимог до юрисконсульта.
19. Правовий статус юридичних служб господарських організацій.
20. Правове забезпечення заходів заснування господарських організацій.
21. Локальна нормотворчість як напрям правової роботи.
22. Локальні нормативні акти, що визначають організаційну структуру підприємства.
23. Локальні нормативні акти, що визначають порядок роботи підприємства чи виконання певних господарських операцій.
24. Основні правила ефективного корпоративного управління господарськими організаціями.
25. Правове забезпечення засобів обліку та контролю господарської діяльності.
26. Правові особливості участі в управлінні господарськими товариствами.
27. Особливості реорганізації суб'єктів господарювання.
28. Правовий режим захисту комерційної таємниці в господарській організації.
29. Місце комерційної таємниці в системі правової охорони інтелектуальної власності.
30. Проблеми корпоративної безпеки підприємств.
31. Шляхи юридичного захисту корпоративної безпеки підприємств.
32. Поняття та види недружніх поглинань суб'єктів господарювання (рейдерства).
33. Правовий статус кадрових служб (служб управління персоналом) господарських організацій.
34. Роль юрисконсульта в організації здійснення кадрової роботи на підприємстві.
35. Система локальних нормативних актів, що регламентують трудові відносини.
36. Проблеми правового супроводу кадрової роботи в господарських організаціях.
37. Проблеми розмежування трудових договорів, цивільно-правових і господарських угод.
38. Правові засоби регулювання зміни чисельності працівників у процесі здійснення господарської діяльності.
39. Зловживання процедурою банкрутства і правові засоби гарантування законності.
40. Особливості договірної роботи на підприємстві.
41. Особливості правового регулювання договірної роботи на локальному рівні.
42. Основні етапи договірної роботи.
43. Правові основи державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
44. Загальні правила щодо проведення заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.

- 45. Особливості здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) за господарською діяльністю.
- 46. Система контролю якості продукції: підтвердження відповідності та ринковий нагляд.
- 47. Особливості ліцензування господарської діяльності.
- 48. Правова характеристика системи державного санітарно-епідеміологічного нагляду.

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних (семінарських) занять та самостійної роботи
3. Програма навчальної дисципліни
4. Завдання до практичних занять та самостійної роботи
5. Методичні рекомендації для вирішення практичних завдань (казусів)
6. Поточний та підсумковий контроль знань студентів
7. Критерії оцінювання знань і умінь студентів
8. Контрольні питання до закліку з навчальної дисципліни
9. Теми індивідуальних робіт з навчальної дисципліни

Навчальне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК

ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ,
УСТАНОВАХ, ОРГАНІЗАЦІЯХ»

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
напрямок підготовки (спеціальність) 6.030401
(відповідно до вимог ECTS)

для студентів IV курсу

Укладачі: ЗАДИХАЙЛО Дмитро Вітольдович,
ПАШКОВ Віталій Михайлович,
ОЛЕФІР Андрій Олександрович.